

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove

MICT/1/Rev.3
9. april 2018.

Original:
engleski i francuski

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA

(usvojen 8. juna 2012.)

(s ispravkama od 17. avgusta 2012.)

(izmijenjen i dopunjen 18. aprila 2016.)

(izmijenjen i dopunjen 26. septembra 2016.)

(izmijenjen i dopunjen 9. aprila 2018.)

SADRŽAJ

POGLAVLJE

Stranica

PRVI DIO	OPŠTE ODREDBE	1
-----------------	----------------------	----------

Pravilo 1	Stupanje na snagu.....	1
Pravilo 2	Definicije.....	1
Pravilo 3	Jezici.....	3
Pravilo 4	Održavanje sjednica van ogranka Mehanizma	4
Pravilo 5	Nepoštovanje pravila.....	4
Pravilo 6	Izmjene i dopune Pravilnika.....	4
Pravilo 7	Autentičnost tekstova	5

DRUGI DIO	PRVENSTVO MEHANIZMA	6
------------------	----------------------------	----------

Pravilo 8	Nepoštovanje obaveza.....	6
Pravilo 9	Zahtjev za dostavljanje informacija	6
Pravilo 10	Informacije Međunarodnog komiteta Crvenog krsta	6
Pravilo 11	Zahtjev tužioca za ustupanje nadležnosti	7
Pravilo 12	Službeni zahtjev za ustupanje nadležnosti	7
Pravilo 13	Nepoštovanje zahtjeva za ustupanje nadležnosti	8
Pravilo 14	Prosljeđivanje optuženice drugom sudu	8
Pravilo 15	Odluke sudova država	9
Pravilo 16	<i>Non bis in idem</i>	9

TREĆI DIO	ORGANIZACIJA MEHANIZMA	10
------------------	-------------------------------	-----------

Pravilo 17	Svečana izjava	10
Pravilo 18	Izuzeće sudija	10
Pravilo 19	Odsustvo sudija	11
Pravilo 20	Rezervni sudija	13
Pravilo 21	Ostavka	13
Pravilo 22	Prvenstvo	13
Pravilo 23	Dužnosti predsjednika	13
Pravilo 24	Zamjene	14
Pravilo 25	Koordinaciono vijeće Mehanizma	14
Pravilo 26	Plenarne sjednice	15
Pravilo 27	Kvorum i glasanje	15
Pravilo 28	Dežurne sudije	15
Pravilo 29	Vijećanje	16

Pravilo 30	Svečana izjava	16
Pravilo 31	Dužnosti sekretara	16
Pravilo 32	Služba za podršku i zaštitu svjedoka.....	17
Pravilo 33	Zapisnik	17
Pravilo 34	Knjiga evidencije	18
Pravilo 35	Dužnosti tužioca	18

ČETVRTI DIO	ISTRAGE I PRAVA OSUMNJIČENIH	19
--------------------	-------------------------------------	-----------

Pravilo 36	Vođenje istrage	19
Pravilo 37	Privremene mjere	19
Pravilo 38	Dovođenje i privremeni pritvor osumnjičenog	20
Pravilo 39	Čuvanje informacija	22
Pravilo 40	Prava osumnjičenog za vrijeme istrage	22
Pravilo 41	Snimanje ispitivanja osumnjičenog	23
Pravilo 42	Imenovanje, kvalifikacije i dužnosti branioca	23
Pravilo 43	Dodjela branioca po službenoj dužnosti	25
Pravilo 44	Pritvorene osobe	26
Pravilo 45	Dostupnost branioca	27
Pravilo 46	Dodjela branioca po službenoj dužnosti u interesu pravde.....	27
Pravilo 47	Nedozvoljeno ponašanje branioca	27

PETI DIO	PRETPRETRESNI POSTUPAK	29
-----------------	-------------------------------	-----------

Pravilo 48	Podizanje optužnice od strane tužioca	29
Pravilo 49	Spajanje optužbi i suđenja	30
Pravilo 50	Izmjene optužnice	30
Pravilo 51	Povlačenje optužnice	31
Pravilo 52	Javni karakter optužnice	32
Pravilo 53	Neobjelodanjivanje	32
Pravilo 54	Uručenje optužnice	32
Pravilo 55	Opšte pravilo	33
Pravilo 56	Nalozi za dostavu dokumenata koji se upućuju državama.....	33
Pravilo 57	Dostava i izvršavanje naloga za hapšenje	36
Pravilo 58	Saradnja država	37
Pravilo 59	Postupak poslije hapšenja	37
Pravilo 60	Nacionalne odredbe o izručenju	37
Pravilo 61	Neizvršenje naloga za hapšenje ili dovođenje	38
Pravilo 62	Oglašavanje optužnice	38
Pravilo 63	Postupak u slučaju neizvršenja naloga	38
Pravilo 64	Prvo stupanje pred sud i izjašnjavanje o krivici	40
Pravilo 65	Postupak za sporazum o izjašnjavanju o krivici	41
Pravilo 66	Ispitivanje optuženog	42
Pravilo 67	Pritvor	42
Pravilo 68	Privremeno puštanje na slobodu	42
Pravilo 69	Statusne konferencije	44
Pravilo 70	Pripreme za suđenje	45

Pravilo 71	Objelodanjivanje od strane tužilaštva	48
Pravilo 72	Dodatno objelodanjivanje	49
Pravilo 73	Objelodanjivanje oslobađajućeg i drugog relevantnog materijala	
Pravilo 74	Neispunjenje obaveza objelodanjivanja.....	51
Pravilo 75	Zaštita žrtava i svjedoka	51
Pravilo 76	Materijali koji ne podliježu objelodanjivanju	52
Pravilo 77	Vanpretresni iskazi	53
Pravilo 78	Čuvanje dokaza u vidu specijalnog vanpretresnog iskaza za potrebe budućih suđenja.....	53
Pravilo 79	Preliminarni podnesci	56
Pravilo 80	Ostali podnesci	58
Pravilo 81	Pretpretresna konferencija	58
Pravilo 82	Konferencija prije izvođenja dokaza odbrane.....	59

ŠESTI DIO	POSTUPAK PRED PRETRESNIM VIJEĆIMA	61
------------------	--	-----------

Pravilo 83	<i>Amicus curiae</i>	61
Pravilo 84	Ljekarski pregled optuženog	61
Pravilo 85	Smrt optužene ili pritvorene osobe	61
Pravilo 86	Mjere za zaštitu žrtava i svjedoka	62
Pravilo 87	Zahtjevi za pomoć Mehanizma u pribavljanju svjedočenja	65
Pravilo 88	Transfer osoba za potrebe svjedočenja u postupku koji se ne vodi pred Mehanizmom	66
Pravilo 89	Svečana izjava usmenih i pismenih prevodilaca	67
Pravilo 90	Nepoštovanje suda	68
Pravilo 91	Plaćanje novčanih kazni	70
Pravilo 92	Javne sjednice	71
Pravilo 93	Zatvorene sjednice	71
Pravilo 94	Nadzor nad odvijanjem postupka	72
Pravilo 95	Spis postupka i dokazi	72
Pravilo 96	Odvijanje postupka preko video-konferencijske veze	72
Pravilo 97	Zajednička i odvojena suđenja	73
Pravilo 98	Suđenje u odsustvu optuženog	73
Pravilo 99	Sredstva ograničavanja slobode	73
Pravilo 100	Uvodna riječ	74
Pravilo 101	Izjava optuženog	74
Pravilo 102	Izvođenje dokaza	74
Pravilo 103	Završna riječ	75
Pravilo 104	Vijećanje	75
Pravilo 105	Opšte odredbe	76
Pravilo 106	Svjedočenje svjedoka	76
Pravilo 107	Dovođenje svjedoka lišenog slobode	77
Pravilo 108	Davanje lažnog iskaza poslije davanja svečane izjave	77
Pravilo 109	Priznanja	80
Pravilo 110	Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umjesto usmenog svjedočenja.....	80
Pravilo 111	Drugi slučajevi prihvatanja pismenih izjava i transkripata	82

Pravilo 112	Osobe koje nisu dostupne	83
Pravilo 113	Prihvatanje pismenih izjava i transkripata svjedočenja osoba na koje je izvršen uticaj	83
Pravilo 114	Dokazi o dosljednom obrascu ponašanja	84
Pravilo 115	Formalno primanje na znanje	85
Pravilo 116	Svjedočenje vještaka	85
Pravilo 117	Izuzimanje određenih dokaza	86
Pravilo 118	Dokazi u slučajevima seksualnog delikta	86
Pravilo 119	Privilegovani odnos između advokata i klijenta	86
Pravilo 120	Pravo vijeća da naloži dostavljanje dodatnih dokaza	87
Pravilo 121	Donošenje oslobađajuće presude	87
Pravilo 122	Presuda	87
Pravilo 123	Status oslobođene osobe	88
Pravilo 124	Postupak za odmjeravanje kazne u slučaju potvrdnog izjašnjavanja o krivici	88
Pravilo 125	Kazne	88
Pravilo 126	Status osuđene osobe	89
Pravilo 127	Mjesto izdržavanja zatvorske kazne	89
Pravilo 128	Nadzor nad izvršavanjem zatvorske kazne	90
Pravilo 129	Restitucija imovine	90
Pravilo 130	Naknada štete žrtvama	91

SEDMI DIO	ŽALBENI POSTUPAK	92
------------------	-------------------------	-----------

Pravilo 131	Opšta odredba	92
Pravilo 132	Interlokutorna žalba	92
Pravilo 133	Najava žalbe	93
Pravilo 134	Zahtjev države za preispitivanje	93
Pravilo 135	Predžalbeni sudija	93
Pravilo 136	Žalbeni spis	94
Pravilo 137	Kopije spisa	94
Pravilo 138	Žalbeni podnesak	94
Pravilo 139	Podnesak respondentata	94
Pravilo 140	Replika na podnesak respondentata	95
Pravilo 141	Datum pretresa	95
Pravilo 142	Dodatni dokazi	95
Pravilo 143	Ubrzani žalbeni postupak	96
Pravilo 144	Presuda po žalbi	96
Pravilo 145	Status optuženog poslije žalbenog postupka	97

OSMI DIO	POSTUPAK PREISPITIVANJA	98
-----------------	--------------------------------	-----------

Pravilo 146	Zahtjev za preispitivanje	98
Pravilo 147	Preliminarni pregled	98
Pravilo 148	Žalbe	98

DEVETI DIO	POMILOVANJE, UBLAŽAVANJE KAZNE ILI PRIJEVREMENO PUŠTANJE NA SLOBODU	99
-------------------	--	-----------

Pravilo 149	Obavještanje od strane država	99
Pravilo 150	Odluka predsjednika	99
Pravilo 151	Opšti standardi za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu	99

DESETI DIO	ROKOVI	100
-------------------	---------------	------------

Pravilo 152	Opšte odredbe	100
Pravilo 153	Rok za podnošenje odgovora na podneske	100
Pravilo 154	Promjena rokova	100

JEDANAESTI DIO	POSTUPAK UKIDANJA STATUSA POVJERLJIVOSTI	98
-----------------------	---	-----------

Pravilo 155	Ukidanje statusa povjerljivosti nejavnog spisa postupka i dokaza	102
-------------	---	-----

PRVI DIO – Opšte odredbe

Pravilo 1 **Stupanje na snagu**

Ovaj Pravilnik o postupku i dokazima, usvojen u skladu sa članom 13 Statuta Mehanizma, stupa na snagu po usvajanju od strane sudija Mehanizma, osim ako Savjet bezbjednosti ne odluči drugačije.

Pravilo 2 **Definicije**

(A) Osim ako iz konteksta proizlazi drugačije, ovi termini se u Pravilniku o postupku i dokazima koriste u sljedećem značenju:

Optuženi: osoba protiv koje je podignuta optužnica na MKSJ, MKSR ili Mehanizmu, u skladu sa članom 1 Statuta;

Hapšenje: čin privođenja osumnjičenog ili optuženog, na osnovu naloga za hapšenje ili u skladu sa pravilom 37;

Obrana: optuženi ili branilac koji ga zastupa;

Sudija: sudija izabran ili imenovan u skladu sa članom 10 Statuta;

MKSR: Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za genocid i druga teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji Ruande i građana Ruande odgovornih za genocid i druga takva kršenja počinjena na teritoriji susjednih država između 1. januara 1994. i 31. decembra 1994. godine, osnovan rezolucijom 955 Savjeta bezbjednosti od 8. novembra 1994. godine;

MKSJ: Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, osnovan rezolucijom 827 Savjeta bezbjednosti od 25. maja 1993. godine;

- Istraga: sve aktivnosti koje tužilac preuzima u skladu sa Statutom i Pravilnikom u cilju prikupljanja informacija i dokaza u vezi s osobama za koje je Mehanizam nadležan u skladu sa članom 1 Statuta;
- Mehanizam: Međunarodni rezidualni mehanizam za međunarodne sudove, osnovan rezolucijom 1966 Savjeta bezbjednosti od 22. decembra 2010. godine;
- Strana: tužilac ili odbrana;
- Plenarna sjednica: Savjetovanje svih sudija, bilo sazivanjem plenarne sjednice ili bez sastajanja, pismenim putem, u skladu s odlukom predsjednika;
- Predsjednik: predsjednik Mehanizma imenovan na osnovu člana 11 Statuta;
- Tužilac: tužilac imenovan na osnovu člana 14 Statuta;
- Propisi: odredbe koje tužilac donosi u skladu sa pravilom 35(A) u svrhu upravljanja funkcijama Tužilaštva;
- Pravilnik: Pravilnik o postupku i dokazima, na koji se upućuje u Pravilu 1;
- Država:
- (i) država članica ili nečlanica Ujedinjenih nacija;
 - (ii) entitet priznat ustavom Bosne i Hercegovine, to jest Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska; ili
 - (iii) samoproglašeni entitet koji *de facto* vrši funkcije vlasti, bez obzira na to je li priznat kao država ili nije;
- Statut: Statut Mehanizma, usvojen Rezolucijom 1966 Savjeta bezbjednosti od 22. decembra 2010. godine;
- Osumnjičeni: osoba u vezi s kojom Mehanizam ima opravdanih osnova za uvjerenje da je počinila krivično djelo prema članu 1(4) Statuta, za koje je nadležan Mehanizam;
- Žrtva: osoba protiv koje je, prema navodima, izvršeno krivično djelo za koje je nadležan Mehanizam, MKSJ ili MKSR;

(B) U Pravilniku muški rod obuhvata ženski.

- (C) U Pravilniku, u skladu sa članom 12(1) Statuta, pretresno vijeće, odnosno vijeće, zavisno od toga šta je primjereno, uključuje sudije pojedince.

Pravilo 3

Jezici

(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

- (A) Radni jezici Suda su engleski i francuski.
- (B) Optuženi ima pravo da se služi vlastitim jezikom.
- (C) Branilac može da podnese molbu sudiji ili predsjedniku, zavisno šta je primjereno, da mu se dopusti upotreba jezika koji nije nijedan od dva službena jezika, ili jezika optuženog. Ako se takvoj molbi udovolji, sudija ili predsjednik Mehanizma, uzimajući u obzir prava optuženog i interese pravde, odlučuje da li će Mehanizam snositi troškove pismenog i usmenog prevođenja i u kojoj visini.
- (D) Sve ostale osobe koje stupaju pred Mehanizam, osim branilaca, mogu se služiti vlastitim jezikom ako ne vladaju u dovoljnoj mjeri nijednim od dva službena jezika.
- (E) Sekretar će preduzeti sve što je potrebno da se osigura usmeno i pismeno prevođenje na službene jezike i s njih.
- (F) U slučaju:
- (i) da se od strane u postupku traži preduzimanje radnje u određenom roku nakon što je druga strana podnijela ili uručila neki dokument; i
 - (ii) da je, u skladu s Pravilnikom, taj dokument podnesen na jeziku koji nije službeni jezik Mehanizma,
- taj rok počinje teći tek od trenutka kad strana koja treba da preduzme tu radnju primi od sekretara prijevod dokumenta na jedan od službenih jezika Mehanizma.
- (G) Sekretar će nastojati da obezbijedi da se prijevod okonča u što kraćem roku.

Pravilo 4
Održavanje sjednica van ogranka Mehanizma

Sudska vijeća mogu obavljati svoje dužnosti i van sjedišta relevantnog ogranka Mehanizma ako to predsjednik odobri u interesu pravde.

Pravilo 5
Nepoštovanje pravila
(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

- (A) Kada jedna od strana uloži prigovor u vezi s nepoštovanjem pravila i propisa čim se za to ukaže prilika, vijeće će usvojiti prigovor ako utvrdi da je navodno nepoštovanje dokazano i da je prouzrokovalo stvarnu štetu toj strani.
- (B) Kada se takav prigovor ne uloži čim se za to ukaže prilika nego kasnije, vijeće može po vlastitoj procjeni usvojiti prigovor ako utvrdi da je navodno nepoštovanje dokazano i da je prouzrokovalo stvarnu štetu strani koja ulaže prigovor.
- (C) Kada vijeće usvoji prigovor u skladu s ovim pravilom, ono će donijeti odluke koje smatra primjerenim kako bi se osiguralo poštovanje temeljnih načela pravičnosti.

Pravilo 6
Izmjene i dopune Pravilnika

- (A) Prijedloge za izmjene i dopune Pravilnika mogu dati sudije, tužilac ili sekretar, a oni se usvajaju:
 - (i) ako se proslijede svim sudijama i ako ih prihvati najmanje trinaest sudija;
 - ili

- (ii) od strane većine sudija prisutnih na plenarnoj sjednici koju je sazvaio predsjednik.
- (B) Sve izmjene i dopune Pravilnika stupaju na snagu nakon što ih sudije usvoje na osnovu člana 13(3) Statuta, osim ako Savjet bezbjednosti odluči drugačije, i sekretar će ih objaviti u roku od sedam dana od usvajanja.
- (C) Izmjena, odnosno dopuna se neće primijeniti na način koji bi ugrozio prava optuženog ili osuđenog ili osobe oslobođene optužbe u bilo kom predmetu koji je u toku.

Pravilo 7

Autentičnost tekstova

Engleski i francuski tekst Pravilnika su jednako mjerodavni. U slučaju nepodudaranja, prednost se daje tekstu koji je više u duhu Statuta i Pravilnika.

Pravilo 8
Nepoštovanje obaveza

- (A) Pored slučajeva na koje se primjenjuju pravilo 13, pravilo 16, pravilo 61 i pravilo 63, ako se pretresno vijeće uvjerilo da neka država nije ispunila svoju obavezu iz člana 28 Statuta koja se odnosi na bilo koji postupak koji se vodi pred tim pretresnim vijećem, tada to pretresno vijeće može zatražiti od predsjednika da o tome izvijesti Savjet bezbjednosti, što će on i učiniti.
- (B) Ako tužilac dokaže predsjedniku da neka država nije ispunila svoju obavezu iz člana 28 Statuta u vezi sa zahtjevom tužioca na osnovu pravila 9, pravila 36 ili pravila 37, predsjednik će o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 9
Zahtjev za dostavljanje informacija

Ukoliko tužilac smatra da je krivično djelo u nadležnosti Mehanizma bilo ili jeste predmet istrage ili krivičnog postupka pred sudom bilo koje države, on može od te države zatražiti da mu proslijedi sve relevantne informacije u vezi s tim, a država mu te informacije mora bez odlaganja dostaviti, u skladu sa članom 28 Statuta.

Pravilo 10
Informacije Međunarodnog komiteta Crvenog krsta

Međunarodni komitet Crvenog krsta (MKCK) nije dužan objelodaniti nijednu informaciju, što uključuje dokumente ili druge dokaze, u vezi s obavljanjem svojih zadataka u skladu sa četiri Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine ili Dopunskim protokolom uz te konvencije, kao ni u vezi sa svojim funkcijama prema Statutu Međunarodnog Crvenog krsta ili Crvenog polumjeseca. Takve informacije, koje je neka treća strana tokom službe u MKCK-u dobila na povjerljivoj osnovi od MKCK-a ili od bilo koga drugog, takođe ne mogu biti predmet objelodanjivanja ili svjedočenja svjedoka bez saglasnosti MKCK-a.

Pravilo 11
Zahtjev tužioca za ustupanje nadležnosti
(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

Ukoliko tužilac smatra da je krivično djelo koje je predmet istrage ili krivičnog postupka pred sudom bilo koje države i koje se tiče osobe na koju se odnosi član 1(2), Statuta:

- (A) predmet istrage koju vodi tužilac;
- (B) da bi trebalo biti predmet istrage od strane tužioca s obzirom na, između ostalog:
 - (i) težinu krivičnih djela;
 - (ii) status optuženog u vrijeme činjenja navodnih krivičnih djela;
 - (iii) opšti značaj pravnih pitanja koje uključuje taj predmet; ili
- (C) da je predmet optužnice podignute na MKSJ, MKSR ili Mehanizmu,

tužilac može predložiti pretresnom vijeću koje odredi predsjednik da uputi službeni zahtjev da taj sud ustupi nadležnost Mehanizmu.

Pravilo 12
Službeni zahtjev za ustupanje nadležnosti

Ako pretresno vijeće koje razmatra zahtjev za ustupanje nadležnosti, koji je tužilac podnio u skladu s pravilom 11, smatra da je, na osnovu bilo kog od razloga navedenih u pravilu 11, ustupanje potrebno, ono tada može izdati službeni zahtjev državi da njen sud ustupi nadležnost Mehanizmu.

- (B) Zahtjev za ustupanje nadležnosti uključuje i zahtjev da se Mehanizmu dostave rezultati istrage i primjerak sudskog spisa i presude, ako je ona već izrečena.
- (C) Država kojoj je upućen službeni zahtjev za ustupanje nadležnosti mora postupiti bez nepotrebnog odlaganja, u skladu sa članom 28 Statuta.
- (D) Kada neko pretresno vijeće zatraži ustupanje nadležnosti Mehanizmu, eventualni postupak ne vodi se pred tim pretresnim vijećem.

Pravilo 13

Nepoštovanje zahtjeva za ustupanje nadležnosti

Ako u roku od šezdeset dana od dana kada je sekretar dostavio zahtjev za ustupanje nadležnosti državi u čijoj je nadležnosti pokrenut istražni ili krivični postupak ta država ne dostavi odgovor koji će uvjeriti pretresno vijeće da je preduzela ili preduzima odgovarajuće korake kako bi ispunila zahtjev, pretresno vijeće može zatražiti od predsjednika da o tome izvijesti Savjet bezbjednosti, što će on i učiniti.

Pravilo 14

Prosljeđivanje optužnice drugom sudu

- (A) U slučaju kad je izdat nalog za ustupanje nadležnosti na osnovu člana 6 Statuta:
- (i) optuženi se, ako je pod nadzorom Mehanizma, predaje vlastima dotične države;
 - (ii) pretresno vijeće koje je naložilo prosljeđivanje predmeta može naložiti da zaštitne mjere za pojedine svjedoke ili žrtve ostaju na snazi;
 - (iii) tužilac je dužan da vlastima dotične države dostavi sve informacije o predmetu koje smatra primjerenim, a posebno popratni materijal uz optužnicu;
 - (iv) Mehanizam će primijeniti odgovarajuće mjere za nadzor nad prosljeđenim predmetom, što uključuje pomoć međunarodnih i regionalnih organizacija i tijela; tužilac može, a ako pretresno vijeće tako naloži, dužan da uputi posmatrače koji će nadzirati postupak u dotičnoj državi; posmatrači izvještavaju tužioca, ukoliko ih je on uputio, odnosno predsjednika, i to preko sekretara.
- (B) Pretresno vijeće koje je naložilo prosljeđivanje predmeta može izdati nalog za hapšenje optuženog, u kom će navesti u koju državu optuženog treba prebaciti radi suđenja.
- (C) U bilo kom trenutku nakon što MKSJ, MKSR ili Mehanizam izdaju nalog za prosljeđivanje u skladu sa članom 6 Statuta, a prije nego što sud dotične države optuženom izrekne osuđujuću ili oslobađajuću presudu, predsjednik

može, *proprio motu* ili na molbu tužioca, odlučiti da li će, u skladu sa članom 6(6), Statuta, poništiti nalog i podnijeti službeni zahtjev za ustupanje nadležnosti.

- (D) Ukoliko pretresno vijeće poništi nalog za prosljeđivanje koji je izdao MKSJ, MKSR ili Mehanizam, ono može službeno zatražiti od dotične države da optuženog prebaci u sjedište relevantnog ogranka Mehanizma, a država će tome udovoljiti bez odlaganja, u skladu sa članom 28 Statuta. Pretresno vijeće može izdati i nalog za hapšenje optuženog.
- (E) Optuženi i tužilac imaju pravo da ulože žalbu na odluku pretresnog vijeća, bilo da se njome predmet prosljeđuje ili ne. Najava žalbe podnosi se u roku od petnaest dana od dana donošenja odluke, osim kada optuženi nije bio prisutan ili zastupan kad je odluka objavljena, u kom slučaju taj rok počinje teći od dana kada je optuženi obaviješten o datoj odluci. Žalilac podnosi žalbeni podnesak u roku od petnaest dana od podnošenja najave žalbe. Suprotna strana podnosi odgovor u roku od deset dana od podnošenja žalbenog podneska, a žalilac može podnijeti repliku u roku od četiri dana od podnošenja odgovora.

Pravilo 15 **Odluke sudova država**

U slučajevima iz odredbi člana 7(2) Statuta, odluke sudova država nisu obavezujuće za Mehanizam.

Pravilo 16 *Non bis in idem*

Kada predsjednik dobije pouzdane informacije o tome da je pred sudom neke države protiv neke osobe pokrenut krivični postupak za krivično djelo za koje joj je već suđeno pred MMKSJ, MKSR ili Mehanizmom, pretresno vijeće koje je odredio predsjednik, primjenjujući, *mutatis mutandis*, postupak predviđen pravilom 12, izdaje nalog s obrazloženjem kojim od tog suda traži da trajno obustavi postupak. Ako taj sud to ne učini, predsjednik može o tome izvijestiti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 17
Svečana izjava

- (A) Prije stupanja na dužnost, svaki sudija daje sljedeću svečanu izjavu:
- “Svečano izjavljujem da ću časno, vjerno, nepristrasno i savjesno vršiti svoje dužnosti i koristiti svoja ovlaštenja kao sudija Međunarodnog rezidualnog mehanizma međunarodnih sudova.”
- (B) Tekst ove izjave, koju je sudija potpisao u prisustvu generalnog sekretara Ujedinjenih nacija ili njegovog predstavnika, čuva se u arhivi Mehanizma.
- (C) Sudije mogu dati svečanu izjavu bez ličnog prisustva, putem video-konferencijske veze, u skladu s odlukom predsjednika.
- (D) Sudija koji bez prekida nastavlja s radom poslije isteka prethodnog mandata ne daje novu izjavu.

Pravilo 18
Izuzeće sudija

- (A) Sudija koji ima lični interes u predmetu ili koji s tim predmetom ima ili je imao ikakve veze koja bi mogla uticati na njegovu nepristrasnost ne smije postupati u tom predmetu. On će se u takvom slučaju povući, a predsjednik će za taj predmet imenovati drugog sudiju.
- (B) (i) Svaka od strana može zatražiti od predsjednika da se sudija izuzme i povuče iz postupka iz gore navedenih razloga. Predsjednik će obaviti razgovor sa sudijom čije se izuzeće traži.
- (ii) Predsjednik donosi odluku po zahtjevu ili, ukoliko je potrebno, imenuje tročlanu sudsku komisiju koja će riješiti zahtjev. Ukoliko je donesena odluka da se zahtjev podrži, predsjednik imenuje drugog sudiju umjesto sudije o kome je riječ.
- (iii) Odluka tročlane sudijske komisije ne podliježe interlokutornoj žalbi.

- (iv) Ukoliko je sudija čije se izuzeće traži predsjednik, dužnost predsjednika u skladu s ovim stavom preuzima najstariji sudija po prvenstvu koji je u mogućnosti da to učini.
- (C) Sudija MKSJ ili MKSR koji je pregledao optužnicu protiv nekog optuženog ili sudija pojedinac koji pregleda optužnicu neće se izuzeti iz sastava pretresnog vijeća koje ni kao sudija pojedinac za suđenje tom optuženom.
- (D) Nijedan sudija ne može da odlučuje ni o jednoj žalbi u predmetu u kome je bio u sastavu pretresnog vijeća.

Pravilo 19

Odsustvo sudija

(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

- (A) Ukoliko:
 - (i) zbog bolesti ili drugih hitnih ličnih razloga ili zbog službenog posla za Mehanizam sudija nije u mogućnosti da nastavi da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno biti kratko, a
 - (ii) preostale sudije vijeća su uvjerene da je u interesu pravde da se tako postupi,

preostale sudije vijeća mogu naložiti da se suđenje u predmetu nastavi u odsustvu tog sudije tokom razdoblja od najviše pet radnih dana.
- (B) Ukoliko:
 - (i) zbog bolesti ili drugih hitnih ličnih razloga ili zbog službenog posla za Mehanizam sudija nije u mogućnosti da nastavi da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno biti kratko, a
 - (ii) preostale sudije tog vijeća se nisu uvjerile da je u interesu pravde da se suđenje u predmetu nastavi u odsustvu tog sudije, onda
 - (a) preostale sudije tog vijeća mogu ipak obavljati one poslove za koje su se uvjerile da je u interesu pravde da se obave, bez obzira na odsustvo tog sudije,
 - (b) preostale sudije tog vijeća mogu odgoditi nastavak suđenja.

- (C) Ako sudija pretresnog vijeća iz bilo kog razloga više ne može da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno duže trajati, preostale sudije tog vijeća će o tome obavijestiti predsjednika, koji može imenovati drugog sudiju za taj predmet i naložiti ili ponavljanje pretresa ili nastavak postupka tamo gdje je on prekinut. Međutim, nakon što su održane uvodne riječi predviđene pravilom 100 ili nakon što je počelo izvođenje dokaza predviđeno pravilom 102, nastavak postupka može se naložiti samo uz pristanak optuženih, osim u slučajevima iz stavova (D) i (G).
- (D) Ako u okolnostima opisanim u zadnjoj rečenici stava (C) optuženi uskrati pristanak, preostale sudije mogu ipak odučiti da nastave postupak pred pretresnim vijećem sa sudijom koji će zamijeniti odsutnog sudiju ako, uzevši u obzir sve okolnosti, jednoglasno ocijene da bi to bilo u interesu pravde. Na ovu odluku može se bez traženja dozvole uložiti žalba. Ako protiv odluke da se postupak nastavi s novim sudijom ne bude izjavljena žalba ili ako Žalbeno vijeće potvrdi tu odluku, predsjednik u postojeći sastav vijeća imenuje sudiju koji, međutim, može postati član vijeća tek nakon što potvrdi da se upoznao sa spisom postupka. Prema odredbama ovog stava, može se izvesti samo jedna zamjena.
- (E) Ako na suđenju na kom je imenovan rezervni sudija u skladu s pravilom 20 neki sudija više ne može da učestvuje u postupku, suđenje se nastavlja s rezervnim sudijom koji će zamijeniti sudiju koji više ne može da učestvuje u postupku.
- (F) U slučaju bolesti ili nepopunjenog mjesta ili u drugim sličnim okolnostima, predsjednik, ukoliko se uvjeri da je u interesu pravde da se to učini, može ovlastiti vijeće da u odsustvu jednog ili više članova vijeća vodi rutinske poslove kao što je objavljivanje odluka.
- (G) Ako sudija pojedinac iz bilo kog razloga više ne može da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno duže trajati, predsjednik može imenovati drugog sudiju pojedinca za taj predmet i naložiti ili ponavljanje pretresa ili nastavak postupka tamo gdje je on prekinut. Međutim, nakon što su održane uvodne riječi predviđene pravilom 100 ili nakon što je počelo izvođenje dokaza predviđeno pravilom 102, nastavak postupka može se naložiti samo uz pristanak optuženih.

Pravilo 20
Rezervni sudija

- (A) U skladu sa članom 12(5) Statuta, predsjednik može jednog od sudija Mehanizma imenovati za rezervnog sudiju koji će prisustvovati svim fazama suđenja i zamijeniti sudiju koji nije u mogućnosti da nastavi da učestvuje u suđenju.
- (B) Rezervni sudija može postavljati pitanja koja su mu neophodna kako bi razumio suđenje.
- (C) Rezervni sudija prisustvuje svim vijećanjima tokom suđenja, ali ne može glasati na njima.

Pravilo 21
Ostavka

Sudija koji odluči da podnese ostavku dostavlja je u pismenom obliku predsjedniku, koji je prosljeđuje generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

Pravilo 22
Prvenstvo

- (A) Sve sudije su ravnopravne u vršenju sudskih funkcija, bez obzira na to kada su izabrane ili imenovane i bez obzira na godine starosti ili rok službe.
- (B) Nakon predsjednika, prvenstvo sudija određuje se prema datumu njihovog izbora ili imenovanja. Među sudijama koje su izabrane ili imenovane istog dana prvenstvo se određuje po godinama starosti.
- (C) U slučaju reizbora, uzima se u obzir ukupan rok službe u svojstvu sudije Mehanizma.

Pravilo 23
Dužnosti predsjednika

- (A) Predsjednik imenovan u skladu sa članom 11 Statuta predsjedava svim plenarnim sjednicama Mehanizma. Predsjednik koordinira rad sudskih vijeća i vrši sve druge funkcije koje su mu povjerene Statutom i Pravilnikom.

- (B) Predsjednik može, nakon što se posavjetuje sa sekretarom i tužiocem, izdavati uputstva za rad koja su u skladu sa Statutom i Pravilnikom, u kojima se razrađuju detaljni aspekti vođenja postupaka pred Mehanizmom.

Pravilo 24

Zamjene

(izmijenjeno 18. aprila 2016.)

- (A) Ako predsjednik ne ostane na dužnosti ili je spriječen da obavlja svoje dužnosti, njih preuzima dežurni sudija u Arushi, sve dok generalni sekretar ne imenuje novog predsjednika.
- (B) Ako je predsjednik privremeno onemogućen ili spriječen da obavlja svoje dužnosti, njih preuzima dežurni sudija u Arushi.
- (C) Ako je predsjednik spriječen da obavlja dužnost predsjedavajućeg sudije Žalbenog vijeća, to vijeće bira jednog od svojih članova za predsjedavajućeg sudiju.

Pravilo 25

Koordinaciono vijeće Mehanizma

- (A) Koordinaciono vijeće Mehanizma sastoji se od predsjednika, tužioca i sekretara.
- (B) Da bi se ostvario zadatak Mehanizma definisan Statutom, Koordinaciono vijeće Mehanizma, imajući u vidu odgovornosti i nezavisnost svakog od svojih članova, osigurava koordinaciju aktivnosti ta tri organa Mehanizma.
- (C) Predsjednik može, na *ad hoc* osnovi, sazvati sastanak Koordinacionog vijeća Mehanizma na vlastitu inicijativu ili na zahtjev nekog od članova Koordinacionog vijeća. Sastancima predsjedava predsjednik.
- (D) Predsjednik može odlučiti da održi sastanak Koordinacionog vijeća Mehanizma bez sastajanja, putem video-konferencijske veze.

Pravilo 26
Plenarne sjednice

- (A) Sudije na plenarnim sjednicama:
- (i) usvajaju, mijenjaju i dopunjavaju Pravilnik;
 - (ii) usvajaju godišnji izvještaj predviđen članom 32 Statuta;
 - (iii) odlučuju o pitanjima koja se odnose na unutrašnje funkcionisanje Mehanizma;
 - (iv) utvrđuju uslove pritvora;
 - (v) vrše svaku drugu funkciju predviđenu Statutom ili Pravilnikom.

Pravilo 27
Kvorum i glasanje

- (A) Sedamnaest sudija čini kvorum plenarnih sjednica Mehanizma.
- (B) Odluke na plenarnim sjednicama Mehanizma donose se većinom glasova prisutnih sudija. U slučaju jednakog broja glasova, predsjednik ili sudija koji vrši dužnost predsjednika ima odlučujući glas.
- (C) Odluke donesene na plenarnim sjednicama bez ličnog prisustva usvajaju se ako se proslijede svim sudijama i ako se s njima saglasi najmanje trinaest sudija, osim ako je drugačije predviđeno uputstvom o radu koje je donio predsjednik.

Pravilo 28
Dežurne sudije

U skladu sa članom 12 Statuta, predsjednik za svaki od ogranaka Mehanizma s rasporeda može odrediti dežurnog sudiju koji će biti na raspolaganju u kratkom roku i postupati kao sudija pojedinac kako bi rješavao po optužnicama, nalogima i drugim pitanjima koja nisu dodijeljena pojedinačnom sudiji ili pretresnom vijeću.

Pravilo 29
Vijećanje

Vijeća donose odluke iza zatvorenih vrata, a njihovo vijećanje ostaje tajno.

Pravilo 30
Svečana izjava

(A) Prije preuzimanja dužnosti, sekretar, imenovan u skladu sa članom 15(3) Statuta daje sljedeću izjavu pred predsjednikom:

“Svečano izjavljujem da ću povjerene mi dužnosti sekretara Mehanizma izvršavati odano, povjerljivo i savjesno i da ću se u potpunosti pridržavati svih odredbi Statuta i Pravilnika Mehanizma o postupku i dokazima.”

(B) Svaki član osoblja Sekretarijata daje sličnu izjavu pred sekretarom.

Pravilo 31
Dužnosti sekretara

(A) Sekretar pomaže u radu vijeća, plenarnih sjednica Mehanizma, sudija i tužioca. On je odgovoran za administraciju i pružanje usluga Mehanizmu, i služi kao njegov komunikacijski kanal, pri čemu je u nadležnosti predsjednika, a konkretno:

- (i) rukovodi i upravlja Odsjekom za pravnu podršku rada vijeća; u saradnji s administrativnim službama Sekretarijata, sekretar nadgleda dodjelu odgovarajućih resursa vijećima kako bi ona mogla ostvariti svoje zadatke;
- (ii) preduzima sve odgovarajuće mjere kako bi se izvršile odluke vijeća i sudija, a posebno krivične sankcije i kazne;
- (iii) daje preporuke u vezi sa zadacima Sekretarijata koji utiču na pravosudnu djelatnost Mehanizma.

- (B) Prilikom obavljanja svojih dužnosti sekretar se može usmeno i pismeno obratiti predsjedniku ili vijećima u vezi sa svakim pitanjem koje proizlazi iz konteksta konkretnog predmeta, koje utiče ili može uticati na obavljanje njegovih dužnosti, uključujući provođenje sudskih odluka, uz dostavljanje obavijesti stranama kada je to potrebno.
- (C) Sekretar može, nakon što se posavjetuje s predsjednikom, izdavati uputstva za rad u kojima se razrađuju detaljni aspekti prakse i procedura Sekretarijata, kao i u vezi s drugim pitanjima u svojoj nadležnosti.
- (D) Sekretar o svojim aktivnostima redovno izvještava sudije na plenarnim sjednicama i tužioca.

Pravilo 32

Služba za podršku i zaštitu svjedoka

(izmijenjeno i dopunjeno 9. aprila 2018.)

- (A) U nadležnosti sekretara osniva se Služba za podršku i zaštitu svjedoka, čije kvalifikovano osoblje:
 - (i) predlaže zaštitne mjere za žrtve i svjedoke u skladu sa članom 20 Statuta; i
 - (ii) pruža tim osobama stručne savjete i podršku, naročito u slučajevima silovanja i seksualnog delikta.
- (B) Mjere za zaštitu i podršku žrtava i svjedoka provode se vodeći računa o pitanjima vezanim za njihov pol.

Pravilo 33

Zapisnik

Osim u slučajevima gdje se vodi kompletan spis u skladu s pravilom 95, sekretar ili osoblje Sekretarijata koje on odredi vodi zapisnik s plenarnih sjednica Mehanizma i sa zasjedanja vijeća ili sudije, osim prilikom vijećanja iza zatvorenih vrata.

Pravilo 34
Knjiga evidencije

Sekretar vodi knjigu evidencije u koju se unose sve pojedinosti svakog predmeta pred Mehanizmom, osim ako pravilo 53 ne određuje drugačije. Knjiga evidencije je dostupna javnosti.

Pravilo 35
Dužnosti tužioca

- (A) Tužilac imenovan u skladu sa članom 14(4) Statuta obavlja sve dužnosti predviđene Statutom i to u skladu s Pravilnikom i propisima koje je sam donio i koji su u skladu sa Statutom i Pravilnikom. O svakoj navodnoj nedosljednosti u propisima izvještava se predsjednik, čije mišljenje tužilac mora poštovati.

- (B) Ovlaštenja i dužnosti tužioca definisane Pravilnikom može izvršavati nadležni službenik, kako je propisano članom 14(3) Statuta relevantnog ogranka Mehanizma, ili drugi službenici Tužilaštva koje tužilac ovlasti, kao i sve osobe koje djeluju po njegovim uputstvima.

**Pravilo 36
Vođenje istrage**

- (A) Tužilac može voditi istragu samo protiv osoba koje su već optužene na MKSJ ili MKSR, ili protiv osoba na koje se odnosi član 1(4) Statuta.
- (B) Pri vođenju istraga, tužilac može da:
- (i) poziva i ispituje osumnjičene, žrtve i svjedoke, kao i da bilježi njihove izjave, prikuplja dokazni materijal i vrši istragu na mjestu zločina;
 - (ii) preduzima druge radnje koje mogu biti potrebne za okončanje istrage, pripremu i vođenje krivičnog postupka, uključujući i preduzimanje posebnih mjera za zaštitu potencijalnih svjedoka i osoba koje pružaju informacije;
 - (iii) zatraži u tu svrhu pomoć od relevantnih državnih organa vlasti i međunarodnih tijela, uključujući i Međunarodnu organizaciju kriminalističke policije (INTERPOL); i
 - (iv) zatraži od pretresnog vijeća da izda sve potrebne naloge.
- (C) Odredbe iz alineja (i), (ii) i (iv) stava (B) primjenjuju se *mutatis mutandis* na istrage koje se vode u skladu s pravilima 90(C)(ii) i 108(B)(ii).

**Pravilo 37
Privremene mjere**

- (A) U hitnim slučajevima, tužilac može od bilo koje države zatražiti da:
- (i) privremeno liši slobode i stavi u pritvor nekog osumnjičenog ili optuženog;
 - (ii) zaplijeni materijalne dokaze; ili
 - (iii) preduzme sve potrebne mjere kako bi spriječio povredu ili zastrašivanje žrtve ili svjedoka ili uništavanje dokaza.

- (B) Država od koje je to zatraženo mora to smjesta izvršiti, u skladu sa članom 28 Statuta.
- (C) Ako je pokazano da država zbog neke veće prepreke ne može držati osumnjičenog u pritvoru ili preduzeti sve neophodne mjere kako bi spriječila njegov bijeg, tužilac može zatražiti da sudija kojeg je odredio predsjednik naloži dovođenje tog osumnjičenog u relevantni ogranak Mehanizma, odnosno na drugo mjesto koje odredi taj sudija, i da ga stavi u privremeni pritvor. Nakon savjetovanja s tužiocem i sekretarom, nadležni državni organi, vlasti zemlje u kojoj se nalazi relevantni ogranak Mehanizma i sekretar organizovaće dovođenje osumnjičenog.
- (D) U slučaju navedenom u stavu (B), osumnjičeni od trenutka dovođenja uživa sve prava predviđena pravilom 40 i pretresnom vijeću Mehanizma može podnijeti molbu za preispitivanje. Nakon što sasluša tužioca, vijeće donosi odluku po molbi.
- (E) Osumnjičeni će biti pušten na slobodu:
 - (i) ako vijeće tako odluči; ili
 - (ii) ako tužilac ne podigne optužnicu u roku od dvadeset dana od dovođenja.

Pravilo 38

Dovođenje i privremeni pritvor osumnjičenog

(ispravljeno 17. avgusta 2012.)

- (A) Pri vođenju istrage, tužilac može dostaviti sekretaru zahtjev za dovođenje osumnjičenog i njegovo privremeno pritvaranje u prostorije pritvorske jedinice relevantnog ogranka Mehanizma kako bi sudija, određen prema pravilu 28, izdao odgovarajući nalog. U zahtjevu se navode osnove za njegovo podnošenje, kao i privremene optužbe i sažetak materijala na koji se tužilac oslanja, osim kad tužilac želi da samo ispita osumnjičenog.
- (B) Sudija će naložiti dovođenje i privremeno pritvaranje osumnjičenog ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - (i) tužilac je zatražio od države da privremeno uhapsi osumnjičenog, u skladu sa pravilom 37, ili su ga državne vlasti već pritvorile;

- (ii) nakon što je saslušao tužioca, sudija smatra da postoje pouzdani i konsistentni materijali koji ukazuju na mogućnost da je osumnjičeni počinio krivično djelo iz nadležnosti Mehanizma;
 - (iii) sudija smatra da je privremeni pritvor neophodna mjera kako bi se spriječio bijeg osumnjičenog, povreda ili zastrašivanje žrtve ili svjedoka ili uništavanje dokaza ili je iz drugih razloga pritvor neophodan za provođenje istrage.
- (C) Nalog za dovođenje i privremeni pritvor osumnjičenog mora da nosi potpis sudije i pečat Međunarodnog suda. U nalogu se navodi osnova zahtjeva koji je podnio tužilac u skladu sa stavom (A), uključujući i privremene optužbe, kao i na osnovu čega sudija izdaje nalog, u smislu stava (B). U nalogu se takođe određuje početni vremenski rok za privremeni pritvor osumnjičenog, a u prilogu se dostavljaju prava osumnjičenog navedena u ovom pravilu i u pravilima 40 i 41.
- (D) Privremeni pritvor ne smije trajati duže od trideset dana od dana dovođenja osumnjičenog u relevantni ogranak Mehanizma. Na kraju tog perioda, a na zahtjev tužioca i ukoliko to zahtijeva istraga, sudija koji je izdao nalog ili drugi sudija kojeg je odredio predsjednik može odlučiti, saslušavši *inter partes* tužioca i osumnjičenog u prisustvu njegovog branioca, da produži pritvor za najviše trideset dana. Po isteku tog produžetka, na zahtjev tužioca, sudija koji je izdao nalog ili drugi sudija kojeg je odredio predsjednik može odlučiti, saslušavši *inter partes* tužioca i osumnjičenog u prisustvu njegovog branioca, da produži pritvor za daljnji period od najviše trideset dana ako to zahtijevaju posebne okolnosti. Ukupno trajanje pritvora ni u kom slučaju ne smije biti duže od devedeset dana, po čijem isteku se, ako optužnica nije potvrđena i ako nije potpisan nalog za hapšenje, osumnjičeni pušta na slobodu, odnosno predaje vlastima države od koje je zatražen.
- (E) Odredbe pravila 57 primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na izvršenje naloga za dovođenje i naloga za privremeni pritvor koji se odnose na osumnjičene.
- (F) Poslije dovođenja u sjedište Mehanizma, osumnjičeni u prisustvu svog branioca bez odlaganja stupa pred sudiju koji je izdao nalog ili drugog sudiju kojeg je odredio predsjednik, koji će osigurati poštovanje prava osumnjičenog.
- (G) Za vrijeme pritvora, tužilac i osumnjičeni ili njegov branilac mogu sudiji koji je izdao nalog ili drugom sudiji kojeg je odredio predsjednik podnositi sve podneske koji se odnose na ispravnost privremenog pritvora ili na puštanje osumnjičenog na slobodu.

- (H) Pravila koja se odnose na pritvor optuženog primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na privremeni pritvor osoba u skladu s ovim pravilom, s tim da i dalje vrijedi stav (D).

Pravilo 39

Čuvanje informacija

- (A) Ukoliko odredbama pravila 95 nije drugačije predviđeno, tužilac je odgovoran za čuvanje, pohranjivanje i osiguranje informacija i fizičkih predmeta pribavljenih u toku istraga do njihovog formalnog uvrštenja u spis.
- (B) Tužilac će izraditi popis sveg materijala zaplijenjenog od osumnjičenog ili optuženog, uključujući dokumente, knjige, spise i sve druge predmete, a optuženom, odnosno osumnjičenom će uručiti njihovu kopiju. Materijal koji nema dokaznu vrijednost bez odlaganja se vraća osumnjičenom ili optuženom.

Pravilo 40

Prava osumnjičenog za vrijeme istrage

- (A) Osumnjičeni koji bude ispitivan ima sljedeća prava, o kojima mora biti obaviješteni prije ispitivanja na jeziku koji razumije:
- (i) pravo na branioca po vlastitom izboru, u skladu s pravilom 42, ili na besplatnu pravnu pomoć koja će mu biti dodijeljena ako nema materijalnih sredstava da je sam plati;
 - (ii) pravo na besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumije niti govori jezik na kojem se vrši ispitivanje; i
 - (iii) pravo na šutnju i pravo da bude upozoren da će svaka izjava koju da biti zabilježena i da može biti korištena kao dokaz.
- (B) Ispitivanje osumnjičenog ne vodi se bez prisustva branioca, osim u slučaju da se osumnjičeni dobrovoljno odrekao prava na branioca. Ako se osumnjičeni odrekao tog prava, a kasnije ipak izrazi želju da ima branioca, ispitivanje se odmah prekida i nastavlja se tek kada osumnjičeni angažuje branioca ili kad mu se on dodijeli.

Pravilo 41
Snimanje ispitivanja osumnjičenog

Svako ispitivanje osumnjičenog se snima audio ili video tehnikom, u skladu sa sljedećom procedurom:

- (A) osumnjičeni će na jeziku koji razumije biti obaviješten da se ispitivanje snima audio ili video tehnikom;
- (B) u slučaju prekida u ispitivanju, ta činjenica, kao i vrijeme kad je do prekida došlo, zabilježiće se prije prekida audio ili video snimanja, a zabilježiće se i vrijeme kada je ispitivanje nastavljeno;
- (C) po završetku ispitivanja, osumnjičenom će se dati prilika da razjasni sve što je rekao i da doda šta god želi i zabilježiće se vrijeme kada je ispitivanje završeno;
- (D) kopija snimljene trake ili, ako je korišteno više uređaja za snimanje, jedna od originalnih snimljenih traka dostaviće se osumnjičenom;
- (E) nakon što je, ako je to potrebno, napravljena jedna kopija snimljene trake, originalna snimljena traka ili jedna od originalnih traka biće zapečaćena u prisustvu osumnjičenog, uz potpis lica zaduženog za ispitivanje i osumnjičenog;
- (F) ako osumnjičeni postane optuženi, izradiće se transkript trake.

Pravilo 42
Imenovanje, kvalifikacije i dužnosti branioca
(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

- (A) Branilac koga angažuje osumnjičeni ili optuženi dostaviće što je moguće prije svoju punomoć sekretaru. Osim u slučajevima gdje je vijeće donijelo odluku o diskvalifikaciji nekog branioca po pravilu 45, 47 ili 90, smatraće se da je branilac kvalifikovan da zastupa osumnjičenog ili optuženog ako se sekretar uvjerio:

- (i) da on ima dozvolu za advokatsku praksu u nekoj državi ili je profesor prava na univerzitetu;
 - (ii) da pismeno i usmeno dobro vlada jednim od dva službena jezika Mehanizma, osim ako sekretar ocijeni da je u interesu pravde da se od ovog kriterija odustane, kako je predviđeno u stavu (B);
 - (iii) da ima uredno članstvo u udruženju branilaca koji postupaju pred Međunarodnim sudom priznatom od strane sekretara Mehanizma;
 - (iv) da nije proglašen krivim ili da mu nije izrečena neka druga disciplinska mjera u relevantnom disciplinskom postupku protiv njega pred nekim domaćim ili međunarodnim forumom, uključujući postupak na osnovu Profesionalnog kodeksa, osim ako sekretar ocijeni da bi u datim okolnostima opoziv dotičnog branioca bio nesrazmjerna mjera;
 - (v) da nije proglašen krivim u relevantnom krivičnom postupku;
 - (vi) da se u obavljanju svog poziva ili na drugi način nije odao ponašanju koje je nečasno ili koje može na drugi način diskreditovati branioca, koje nanosi štetu provođenju pravde ili može narušiti povjerenje javnosti u Mehanizam ili u provođenje pravde ili koje na drugi način narušava ugled Mehanizma; i
 - (vii) da u vezi sa svojim kvalifikacijama i podobnošću za vršenje dužnosti branioca nije dao lažne podatke ili podatke koji daju netačnu sliku, odnosno da nije zatajio relevantne podatke.
- (B) Na zahtjev osumnjičenog ili optuženog i kad je to u interesu pravde, sekretar može potvrditi branioca koji ne govori nijedan od dva radna jezika Mehanizma, ali govori maternji jezik osumnjičenog ili optuženog. Sekretar može odrediti uslove koje smatra primjerenim, uključujući zahtjev da branilac ili optuženi preuzmu na sebe sve troškove pismenog i usmenog prevođenja koje obično ne snosi Mehanizam, i da se branilac obaveže da neće tražiti da se produže rokovi zbog činjenice da ne govori nijedan od službenih jezika. Osumnjičeni ili optuženi može zatražiti da predsjednik Suda preispita odluku sekretara. Na odluku koju sekretar donese po preispitivanju ne može se uložiti žalba.
- (C) U vršenju svojih dužnosti branioci su dužni da poštuju odgovarajuće odredbe Statuta, Pravilnika, Pravilnika o pritvoru, svih drugih pravila ili propisa koje je donio Mehanizam, Sporazuma sa zemljom-domaćinom, Profesionalnog kodeksa branilaca koji postupaju pred Mehanizmom, da poštuju pravila i etiku

svoje profesije, kao i relevantne odredbe Uputstva o dodjeli branioca koje usvaja sekretar, a odobravaju sve sudije koje postupaju u predmetima na Mehanizmu u vrijeme usvajanja Uputstva.

- (D) Kao pomoć predsjedniku i sekretaru u svim pitanjima u vezi sa braniocima osniva se Savjetodavni odbor. Članovi odbora biraju se među predstavnicima strukovnih udruženja i braniocima koji su postupali pred MKSR, MKSJ ili Mehanizmom. Oni moraju imati priznato profesionalno pravno iskustvo. Sastav Savjetodavnog odbora mora odražavati različite pravne sisteme. Strukturu i djelokrug Savjetodavnog odbora određuje sekretar Uputstvom.

Pravilo 43

Dodjela branioca po službenoj dužnosti

- (A) Kad god to zahtijevaju interesi pravde, osumnjičenima i optuženima koji nemaju sredstava da plate branioca, dodijeliće se branilac po službenoj dužnosti. Dodjela branioca po službenoj dužnosti obavlja se u skladu s postupkom ustanovljenim u Uputstvu koje donosi sekretar, a odobrava predsjednik.
- (B) U tu svrhu, sekretar vodi spisak advokata koji:
- (i) ispunjavaju sve uslove iz pravila 42, mada sekretar može odustati od uslova vladanja jezikom iz pravila 42(A)(ii) kako je predviđeno Uputstvom;
 - (ii) posjeduju dokaze stručnosti u oblasti krivičnog prava i/ili međunarodnog krivičnog prava i/ili međunarodnog humanitarnog prava i/ili međunarodnog prava ljudskih prava;
 - (iii) posjeduju najmanje sedam godina relevantnog iskustva u oblasti krivičnog prava kao sudije, zastupnici optužbe ili odbrane, ili u nekom drugom svojstvu; i
 - (iv) su izjavili da su na raspolaganju i da prihvataju da ih Mehanizam, pod uslovima definisanim u Uputstvu, dodijeli bilo kojoj osobi pritvorenoj po ovlaštenju Mehanizma koja nema sredstava da plati branioca.
- (C) Sekretar će voditi poseban spisak advokata koji su se, osim što ispunjavaju potrebne uslove definisane u stavu (B), stavili na raspolaganje kao "dežurni

branioci" koji se po službenoj dužnosti mogu dodijeliti optuženima za potrebe prvog stupanja pred sud, shodno pravilu 64.

- (i) Dežurni branilac nalaziće se na razumnoj udaljenosti od pritvorskog objekta relevantnog ogranka Mehanizma.
 - (ii) Sekretar mora u svako vrijeme osigurati da dežurni branilac, u slučaju da bude pozvan, bude na raspolaganju radi dolaska u pritvorski objekat relevantnog ogranka Mehanizma.
 - (iii) Ukoliko, u bilo kom trenutku poslije dovođenja u sjedište Mehanizma, neki optuženi, odnosno osumnjičeni bude bez pravnog zastupnika, sekretar mora što prije pozvati dežurnog branioca koji će zastupati tog optuženog, odnosno osumnjičenog sve dok on ne angažuje branioca, odnosno dok mu branilac ne bude dodijeljen u skladu s ovim pravilom.
 - (iv) prilikom davanja početnih pravnih savjeta i pomoći nekom optuženom, odnosno osumnjičenom, dežurni branilac će ga obavijestiti o njegovim pravima, uključujući ona propisana Statutom i Pravilnikom.
- (D) Kriterije za plaćanje usluga branilaca po službenoj dužnosti utvrđuje sekretar, u konsultaciji sa predsjednikom.
 - (E) Vijeće može, na molbu sekretara, izdati nalog za povrat troškova branioca osobi kojoj je dodijeljen branilac po službenoj dužnosti, a za koju se naknadno utvrdi da joj ne nedostaju sredstva da plati branioca.
 - (F) Osumnjičeni ili optuženi koji odluči da se sam brani o tome odmah pismeno obavještava sekretara.
 - (G) U izuzetnim okolnostima, na zahtjev osumnjičenog, odnosno optuženog ili njegovog branioca, vijeće može uputiti sekretara da zamijeni dodijeljenog branioca, nakon što za to bude pokazan valjan razlog i nakon što se uvjeri da taj zahtjev nema za cilj odgađanje postupka.

Pravilo 44 **Pritvorene osobe**

Pravila 42 i 43 primjenjuju se na svaku osobu pritvorenu po ovlaštenju Mehanizma.

Pravilo 45
Dostupnost branioca

- (A) Branilac i kobranilac, bilo da ih je za potrebe postupka pred Mehanizmom dodijelio sekretar ili angažovao klijent, na datum dodjele, odnosno angažovanja dostavljaju sekretaru pismenu izjavu o preuzimanju obaveze da će stupiti pred Mehanizam u razumnom roku koji odredi sekretar.
- (B) Ukoliko branilac, odnosno kobranilac ne stupi pred Mehanizam, iako se na to obavezao, sekretar će na toj osnovi povući njegovo imenovanje ili će mu relevantno vijeće uskratiti pravo obraćanja Mehanizmu.

Pravilo 46
Dodjela branioca po službenoj dužnosti u interesu pravde

Pretno vijeće može, ako odluči da je to u interesu pravde, uputiti sekretara da imenuje branioca koji će zastupati interese optuženog.

Pravilo 47
Nedozvoljeno ponašanje branioca
(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

- (A) Ako vijeće utvrdi da je ponašanje branioca nedolično, uvredljivo ili da na drugi način ometa uredno odvijanje postupka, odnosno da branilac zanemaruje službenu dužnost ili na drugi način ne ispunjava norme stručnosti i etičnosti u obavljanju svojih dužnosti, nakon što mu je izdalo dužnu opomenu i pružilo mu priliku da se izjasni, vijeće može:
 - (i) riješiti da on više ne ispunjava uslove za zastupanje osumnjičenog ili optuženog pred Mehanizmom ili
 - (ii) uskratiti tom braniocu pravo obraćanja
- (B) Na sankcije izrečene u skladu sa stavom (A) može se bez traženja dozvole uložiti žalba.
- (C) Ukoliko je braniocu dodijeljenom u skladu s pravilom 43 izrečena sankcija uskraćivanja prava obraćanja na osnovu stava (A)(i), vijeće može uputiti sekretara da zamijeni tog branioca. U slučaju žalbe na odluku o izricanju

sankcija, sekretar neće zamijeniti branioca prije nego što Žalbeno vijeće riješi po žalbi.

- (D) Vijeće takođe može, uz odobrenje predsjednika, o nedozvoljenom ponašanju branioca obavijestiti strukovno udruženje nadležno za profesionalnu etiku advokata u državi u kojoj je on ovlašten da vrši praksu ili, ako se radi o univerzitetkom profesoru prava koji se inače ne bavi advokatskom praksom, mogu obavijestiti upravno tijelo univerziteta na kome on radi.

- (E) Sekretar, uz saglasnost predsjednika, objavljuje Profesionalni kodeks branilaca koji postupaju pred Mehanizmom i prati njegovu primjenu. Izmjene i dopune Profesionalnog kodeksa vrše se u konsultaciji s predstavnicima tužilaštva i Savjetodavnog odbora, uz saglasnost predsjednika. Ako ima čvrste osnove za uvjerenje da je branilac koji postupaju pred Mehanizmom počinio teško kršenje Profesionalnog kodeksa, sekretar može preduzeti odgovarajuće mjere, u skladu s Kodeksom.

Pravilo 48

Podizanje optužnice od strane tužioca

- (A) Optužnicu podignutu u skladu sa članom 1(4) Statuta i sljedećim postupkom pregleda dežurni sudija ili sudija pojedinac kojeg je odredio predsjednik
- (B) Ako se tokom istrage tužilac uvjeri da postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je počinjeno krivično djelo prema članu 1(4) Statuta, on sastavlja i sekretaru upućuje optužnicu s popratnim materijalom, koju treba da potvrdi jedan od sudija.
- (C) U optužnici se navode ime i ostali podaci o osumnjičenom i sažet prikaz činjenica iz predmeta, kao i krivičnog djela za koje se osumnjičeni tereti.
- (D) Sekretar upućuje optužnicu i popratni materijal sudiji, koji tužioca obavještava o datumu određenom za potvrdu optužnice.
- (E) Sudija proučava svaku od tačaka optužnice i sav popratni materijal koji mu je na uvid dao tužilac kako bi utvrdio postoje li *prima facie* osnove za pokretanje postupka protiv osumnjičenog u skladu sa članom 17(1) Statuta.
- (F) Sudija može:
 - (i) zatraži od tužioca da predoči dodatne materijale za neku ili za sve tačke optužnice ili da preduzme sve dalje mjere koje se čine odgovarajućim;
 - (ii) potvrdi sve tačke;
 - (iii) odbaci sve tačke; ili
 - (iv) odgodi pregled optužnice kako bi tužiocu dao priliku da izmijeni optužnicu.
- (G) Sekretar čuva onakvu optužnicu kakvu je potvrdio sudija i izrađuje ovjerene kopije s pečatom Mehanizma. Ako optuženi ne razumije nijedan od službenih jezika Mehanizma, a ako je sekretar upoznat s tim koji on jezik razumije, izradiće se i prijevod optužnice na taj jezik, koji onda sačinjava sastavni dio svake ovjerene kopije optužnice.

- (H) Nakon potvrde nekih ili svih tačaka optužnice,
 - (i) sudija može izdati nalog za hapšenje, u skladu sa pravilom 57(A), kao i bilo koji drugi nalog, u skladu sa članom 2 Statuta; i
 - (ii) osumnjičeni stiče status optuženog.
- (I) Odbacivanje neke tačke optužnice ne sprečava tužioca da, ukoliko priloži dodatne dokaze, naknadno podigne izmijenjenu i dopunjenu optužnicu utemeljenu na djelima na kojima se zasnivala odbačena tačka.

Pravilo 49

Spajanje optužbi i suđenja

- (A) Jedna optužnica može da obuhvata dva ili više krivičnih djela ako niz djela koja su počinjena zajedno tvore jednu transakciju i ako je ta krivična djela počinio isti optuženi.
- (B) Protiv osoba optuženih za ista ili različita krivična djela počinjena tokom iste transakcije može da se podigne jedna optužnica i može im se zajedno suditi.
- (C) Za potrebe ovog pravila, pojam transakcija podrazumijeva više djela ili propusta, bez obzira na to odvijaju li se kao jedan događaj ili kao niz događaja, na istom mjestu ili na različitim mjestima, koji su dio opšte zamisli, strategije ili plana.

Pravilo 50

Izmjene optužnice

- (A) (i) Tužilac može izmijeniti optužnicu koju je izdao MKSJ, MKSR ili Mehanizam:
 - (a) u bilo kom trenutku prije njene potvrde, bez odobrenja;
 - (b) između potvrde optužnice i dodjeljivanja predmeta pretresnom vijeću ili sudiji pojedincu, uz odobrenje dežurnog sudije ili sudije pojedinca koji je potvrdio

optužnicu ili sudije pojedinca kojeg odredi predsjednik;
i

- (c) kada se predmet dodijeli pretresnom vijeću ili sudiji pojedinca, uz odobrenje tog pretresnog vijeća ili sudije pojedinca, nakon što se saslušaju strane.
- (ii) odobrenje da se izmijeni optužnica izdaje se samo onda kada se pretresno vijeće ili sudija pojedinac uvjere da je tužilac pokazao da za predloženu izmjenu postoje *prima facie* osnove, kako je propisano članom 17(1) Statuta;
- (iii) nakon što se izda odobrenje za mijenjanje optužnice, tako izmijenjenu optužnicu nije potrebno podnositi na potvrđivanje;
- (iv) pravila 48(G) i 54 primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na izmijenjenu optužnicu.
- (B) Ako izmijenjena optužnica sadrži nove optužbe, a optuženi je već stupio pred pretresno vijeće ili sudiju pojedinca u skladu s pravilom 64, optuženi ponovo stupa pred sud čim to bude moguće kako bi mu se dala prilika da se izjasni o krivici po novim optužbama.
- (C) Optuženom se daje rok od dodatnih trideset dana da uloži preliminarne podneske na osnovu pravila 79 u vezi s novim optužbama, a datum početka suđenja po potrebi može se odgoditi kako bi se osiguralo dovoljno vremena za pripremu odbrane.

Pravilo 51 **Povlačenje optužnice**

- (A) Tužilac može povući optužnicu:
 - (i) u bilo kom trenutku prije njene potvrde, bez odobrenja;
 - (ii) između potvrde optužnice i dodjeljivanja predmeta pretresnom vijeću, uz odobrenje dežurnog sudije ili sudije pojedinca koji je potvrdio optužnicu ili sudije pojedinca kojeg odredi predsjednik; i
 - (iii) kada se predmet dodijeli pretresnom vijeću ili sudiji pojedinca, uz odobrenje tog pretresnog vijeća ili sudije pojedinca u skladu s pravilom 80.

- (B) O povlačenju optužnice odmah moraju da se obavijeste osumnjičeni ili optuženi i branilac osumnjičenog ili optuženog.

Pravilo 52
Javni karakter optužnice

Ako nije drugačije određeno pravilom 53, optužnica se, nakon što je potvrdi dežurni sudija ili sudija pojedinac, daje na uvid javnosti.

Pravilo 53
Neobjelodanjivanje

- (A) U izuzetnim okolnostima dežurni sudija ili sudija pojedinac mogu u interesu pravde naložiti da se bilo koji dokument ili informacija do daljnjeg ne objelodanjuje javnosti.
- (B) Pri potvrđivanju optužnice, dežurni sudija ili sudija pojedinac mogu, nakon što se posavjetuju s tužiocem, naložiti da se optužnica ne objelodanjuje dok ne bude uručena optuženom, odnosno svim optuženima u slučaju da se radi o više osoba optuženih u zajedničkoj optužnici.
- (C) Dežurni sudija ili sudija pojedinac mogu, nakon što se posavjetuju s tužiocem, takođe naložiti da se ne objelodanjuje optužnica, ili dio optužnice, ili bilo koji dokument ili informacija u cijelosti, ili samo neki njihov dio, ako su se uvjerali da je izdavanje takvog naloga potrebno da bi se ispunila neka odredbi Pravilnika, ili da bi se zaštitile povjerljive informacije do kojih je došao tužilac, ili ako je to na bilo koji drugi način u interesu pravde.
- (D) Bez obzira na stavove (A), (B) i (C), tužilac može optužnicu ili jedan njen dio objelodaniti državnim vlastima ili nekim drugim odgovarajućim vlastima ili međunarodnom tijelu kad smatra da je to potrebno kako bi se osiguralo moguće hapšenje optuženog.

Pravilo 54
Uručenje optužnice

- (A) Optužnica se uručuje optuženom lično u trenutku privođenja ili čim to bude izvodljivo nakon tog trenutka.

- (B) Optužnica se uručuje optuženom lično tako što mu se daje primjerak optužnice ovjeren u skladu sa pravilom 48(G).

Pravilo 55
Opšte pravilo

Na zahtjev bilo koje strane ili *proprio motu*, sudija ili pretresno vijeće mogu izdavati naloge, sudske pozive, naloge subpoena, naloge za hapšenje i dovođenje i druge naloge koji su potrebni za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja.

Pravilo 56
Nalozi za dostavu dokumenata koji se upućuju državama

- (A) Strana koja na osnovu pravila 55 traži izdavanje naloga kojim se nekoj državi nalaže da dostavi dokumente ili informacije mora to pismeno zatražiti od nadležnog sudije ili pretresnog vijeća i mora:
- (i) definisati u mjeri u kojoj je to moguće dokumente i informacije na koje se zahtjev odnosi;
 - (ii) navesti na koji način su oni relevantni za neko pitanje pokrenuto pred sudijom ili pretresnim vijećem i potrebni za pravično presuđivanje o toj stvari;
 - (iii) objasniti koje je korake podnosilac zahtjeva preduzeo kako bi osigurao pomoć te države.
- (B) Sudija ili pretresno vijeće mogu *in limine* odbaciti zahtjev iz stava (A) ako se uvjere da:
- (i) dokumenti ili informacije nisu relevantni ni za jedno pitanje pokrenuto u postupku pred njima ili nisu potrebni za pravično presuđivanje ni o jednom takvom pitanju; ili
 - (ii) podnosilac zahtjeva nije preduzeo razumne korake da od države pribavi te dokumente ili informacije.
- (C) (i) Odluka sudije ili pretresnog vijeća iz ovog pravila podliježe:

- (a) zahtjevu države za preispitivanje u skladu s pravilom 134; ili
 - (b) žalbi strane koja je podnijela zahtjev, uz odobrenje na osnovu pravila 80(B).
- (ii) Žalbe iz stava (i) podnose se u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. Suprotna strana podnosi odgovor u roku od deset dana od podnošenja žalbe. Žalilac može podnijeti repliku u roku od četiri dana od podnošenja odgovora. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, taj rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:
 - (a) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (b) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.
- (D)
 - (i) Osim u slučajevima gdje je donesena odluka na osnovu stava (B) ili stava (E), državi koje se to tiče mora biti dostavljena obavijest o zahtjevu, a najmanje petnaest dana unaprijed i obavijest o pretresu o tom zahtjevu na kojem će ta država imati priliku da se izjasni.
 - (ii) Samo strana koja je podnijela zahtjev i dotična država imaju pravo da se izjasne, osim ako sudija ili pretresno vijeće odluče drugačije.
- (E) Ukoliko, nakon što razmotre sve okolnosti, sudija ili pretresno vijeće imaju valjan razlog da izdaju nalog iz ovog pravila, a da državu koje se to tiče ne obavijeste ili joj ne daju priliku da se izjasni u smislu stava (D), oni mogu to da učine i tada se na takav nalog primjenjuju sljedeće odredbe:
 - (i) nalog se mora uručiti državi koje se to tiče;
 - (ii) osim u slučaju iz alineje (iv), nalog stupa na snagu petnaest dana poslije uručenja;
 - (iii) država može u roku od petnaest dana poslije uručenja naloga najaviti sudiji ili pretresnom vijeću da traži da se nalog poništi zbog toga što bi objelodanjivanje štetilo interesima nacionalne bezbjednosti. Na takvu najavu primjenjuje se stav (F), jednako kao i na najavu o prigovoru;

- (iv) u slučaju najave zahtjeva iz alineje (iii) izvršenje naloga se odgađa do donošenja odluke o tom zahtjevu;
 - (v) stavovi (F) i (G) primjenjuju se na rješavanje o zahtjevu iz alineje (iii), kao i na rješavanje o zahtjevu o kom se daje obavijest u skladu sa stavom (D);
 - (vi) država i strana koja je zatražila izdavanje naloga imaće priliku da se izjasne na pretresu o zahtjevu podnesenom u skladu sa stavom E(iii) ovog pravila, uz eventualnu primjenu posebnih mjera izrečenih na osnovu zahtjeva iz stavova (F) ili (G).
- (F) Ako država ulaže prigovor na osnovu stava (D) s obrazloženjem da bi objelodanjivanje naškodilo interesima njene nacionalne bezbjednosti, ona mora podnijeti najavu o prigovoru najkasnije pet dana prije dana određenog za pretres i navesti osnove za prigovor. U svojoj najavi prigovora država:
- (i) mora navesti u mjeri u kojoj je to moguće osnovu po kojoj tvrdi da će interesi njene nacionalne bezbjednosti biti ugroženi; i
 - (ii) može od sudije ili pretresnog vijeća zatražiti da se za pretres o prigovoru odrede odgovarajuće zaštitne mjere, uključujući konkretno:
 - (a) održavanje pretresa o prigovoru *in camera* i *ex parte*;
 - (b) odobrenje da se dokumenti podnesu u redigovanom obliku, popraćeni izjavom višeg državnog funkcionera pod zakletvom, u kojoj se objašnjavaju razlozi redigovanja;
 - (c) izdavanje naloga da se ne radi transkript pretresa i da se dokumenti koji Mehanizmu neće više biti potrebni vrate direktno državi, a da se ne zavode u Sekretarijatu i ne zadržavaju na neki drugi način.
- (G) U vezi s procedurom iz stava (F) gore, sudija ili pretresno vijeće mogu odrediti sljedeće zaštitne mjere za pretres o prigovoru:
- (i) da se odredi samo jedan sudija iz vijeća koji će pregledati dokumente i saslušati argumente; i/ili
 - (ii) da se državi dozvoli da za taj pretres obezbijedi svoje simultane prevodioce i svoje prijevode osjetljivih dokumenata.

- (H) Odbijanje zahtjeva podnesenog u skladu s ovim pravilom ne sprečava podnosioca zahtjeva da kasnije podnese novi zahtjev u vezi s istim dokumentima ili informacijama ukoliko iskrsnu nove okolnosti.
- (I) Nalogom donesenim na osnovu ovog pravila može se odrediti da država dostavi dokumente ili informacije o kojima je riječ na način koji omogućava zaštitu njenih interesa, što može uključivati aranžmane opisane u stavovima (F)(ii) ili (G).

Pravilo 57

Dostava i izvršavanje naloga za hapšenje

- (A) Nalog za hapšenje potpisuje sudija pojedinac i na njemu će biti pečat Mehanizma.
- (B) Sekretar čuva original naloga za hapšenje i izrađuje njegove ovjerene kopije s pečatom Mehanizma.
- (C) Uz svaku ovjerenu kopiju prilaže se kopija optužnice, ovjerena u skladu s pravilom 48(G), kao i tekst o pravima optuženog predviđenim članom 19 Statuta i, *mutatis mutandis*, pravilima 40 i 41. Ako optuženi ne razumije nijedan od službenih jezika Mehanizma, a sekretaru je poznato koji jezik optuženi razumije, uz svaku ovjerenu kopiju naloga za hapšenje prilaže se i prijevod teksta o pravima optuženog na tom jeziku.
- (D) Ukoliko nalogom sudije pojedinca nije određeno drugačije, sekretar može poslati ovjerenu kopiju naloga za hapšenje optuženog osobi ili organima vlasti na koje je nalog naslovljen, nekom drugom nadležnom organu, međunarodnom tijelu ili tužiocu, u skladu s uslovima koje eventualno odredi sudija pojedinac.
- (E) Ako optuženog uhapse ti organi vlasti, međunarodno tijelo ili tužilac, uz ovjerenu kopiju naloga za hapšenje prilaže se i nalog za neodložno dovođenje optuženog u sjedište relevantnog ogranka Mehanizma.
- (F) Sekretar daje uputstva osobi ili vlastima kojima se nalog šalje da se u trenutku hapšenja optuženom pročitaju optužnica i njegova prava na jeziku koji on razumije, kao i da se optuženi na tom jeziku upozori da ima pravo na šutnju i da će svaka izjava koju bude dao biti zabilježena i da može biti korištena kao dokaz.

- (G) Prilikom hapšenja, optuženi se odmah obavještava na jeziku koji razumije o tome da će biti prebačen u sjedište relevantnog ogranka Mehanizma.
- (H) Bez obzira na odredbe iz stava (E), ako se u trenutku hapšenja optuženom uruče optužnica i tekst o pravima optuženog ili njihov prijevod na jezik koji optuženi razumije i može da čita, nije ih potrebno pročitati optuženom u trenutku hapšenja.
- (I) Kada nalog za hapšenje koji su izdali MKSJ, MKSR ili Mehanizam izvršavaju vlasti neke države ili odgovarajući organ vlasti ili međunarodno tijelo, a službenik Tužilaštva može biti prisutan od trenutka hapšenja.

Pravilo 58 **Saradnja država**

Država kojoj je poslat nalog za hapšenje ili nalog za dovođenje svjedoka postupiće bez odgađanja i sa svom dužnom revnošću kako bi osigurala uredno i djelotvorno izvršenje tog naloga, u skladu sa članom 28 Statuta, uključujući, ukoliko se radi o svjedoku lišenom slobode, omogućavanje svjedočenja takvog svjedoka putem video-konferencijske veze, ukoliko je to neophodno ili primjereno.

Pravilo 59 **Postupak poslije hapšenja**

- (A) Poslije hapšenja, dotična država ili međunarodno tijelo će optuženog pritvoriti i smjesta o tome obavijestiti sekretara. Dovođenje optuženog u sjedište relevantnog ogranka Mehanizma zajednički organizuju vlasti dotične države, vlasti zemlje-domaćina i sekretar.
- (B) Ukoliko je hapšenje izvršeno na osnovu naloga izdatog u skladu s pravilom 14(B), sekretar organizuje dovođenje optuženog u državu navedenu u tom nalogu za hapšenje.

Pravilo 60 **Nacionalne odredbe o izručenju**

Obaveze sadržane u članu 28 Statuta imaju prevagu nad svim pravnim preprekama predaji ili dovođenju optuženog ili svjedoka lišenog slobode u

Mehanizam na osnovu pravila 58 koje postoje u nacionalnom zakonodavstvu ili međunarodnim ugovorima koje je potpisala dotična država.

Pravilo 61

Neizvršenje naloga za hapšenje ili dovođenje

- (A) U slučaju da država kojoj je dostavljen nalog za hapšenje ili dovođenje nije u mogućnosti da izvrši taj nalog, o tome mora odmah obavijestiti sekretara i navesti razloge za to.
- (B) Ako u razumnom roku nakon što je državi dostavljen nalog za hapšenje ili dovođenje ne bude podnesen izvještaj o preduzetim mjerama, smatraće se da država nije izvršila nalog za hapšenje ili dovođenje i Mehanizam, putem predsjednika, može o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 62

Oglašavanje optužnice

Na zahtjev tužioca, sekretar će nacionalnim vlastima države ili država ili međunarodnom tijelu dostaviti tekst oglasa za objavljivanje u novinama, na internetu ili emitovanje na radiju i televiziji, kojim se obznanjuje postojanje optužnice, a optuženi se poziva da se preda Mehanizmu, dok se osobe koje raspoložu informacijama o boravištu optuženog pozivaju da o tome obavijeste Mehanizam.

Pravilo 63

Postupak u slučaju neizvršenja naloga

- (A) Ako nalog za hapšenje koji su izdali MKSJ, MKSR ili Mehanizam ne bude izvršen u razumnom roku, a optužnica zbog toga ne bude uručena lično optuženom, predsjednik može odrediti sudiju pojedinca koji će pozvati tužioca da ga izvijesti o mjerama koje je preduzeo. Kada se sudija pojedinac uvjeri:
 - (i) da su sekretar i tužilac preduzeli sve razumne mjere kako bi osigurali hapšenje optuženog, uključujući i obraćanje nadležnim vlastima države na čijoj teritoriji ili pod čijom nadležnošću ili kontrolom osoba kojoj

treba uručiti optužnicu boravi ili joj je ondje bilo posljednje poznato boravište; i

(ii) ako mjesto boravka optuženog nije poznato, da su sekretar i tužilac preduzeli sve razumne mjere kako bi utvrdili gdje se on nalazi, kao i to da su zatražili da se objavi oglas u skladu s pravilom 62, sudija pojedinac će izdati nalog da tužilac njemu podnese optužnicu.

- (B) Po prijemu tog naloga, tužilac podnosi optužnicu sudiji pojedincu na javnom pretresu, zajedno sa svim dokazima koje je pred sobom imao sudija koji je prvobitno potvrdio optužnicu. Tužilac takođe može pred sudiju pojedinca pozvati i ispitati bilo kog svjedoka čiji je iskaz bio podnesen sudiji koji je potvrdio optužnicu. Osim toga, sudija pojedinac može zatražiti od tužioca da pozove i druge svjedoke čiji su iskazi bili podneseni sudiji koji je potvrdio optužnicu.
- (C) Ako sudija pojedinac na temelju tih dokaza, kao i svih dodatnih dokaza koje tužilac izvede, zaključi da postoje razumne osnove za sumnju da je optuženi počinio sva ili neka krivična djela za koja se tereti u optužnici, on će izdati odluku u tom smislu. Sudija pojedinac će zatražiti da tužilac pročita relevantne dijelove optužnice, kao i da navede šta je sve učinio u pokušaju da optužnicu uruči u skladu sa stavom (A) gore.
- (D) Sudija pojedinac će takođe izdati međunarodni nalog za hapšenje optuženog, koji se upućuje svim državama. Na zahtjev tužioca ili *proprio motu*, saslušavši tužioca, sudija pojedinac može nekoj državi ili državama naložiti da preduzmu privremene mjere u cilju zamrzavanja sredstava optuženog, uzimajući u obzir težinu krivičnih djela za koja se optuženi tereti i nivo njegove odgovornosti, s tim da to ne ide na štetu trećih lica.
- (E) Ako tužilac uvjeri sudiju pojedinca da je činjenica da optužnica nije lično uručena optuženom dijelom ili u potpunosti posljedica toga što neka država nije ispunila obavezu saradnje u skladu sa članom 28 Statuta ili je odbila da to učini, sudija pojedinac će to potvrditi. Predsjednik će o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti na način koji smatra pogodnim.

Pravilo 64
Prvo stupanje pred sud i izjašnjanje o krivici

- (A) Nakon što se optuženi dovede u sjedište relevantnog ogranka Mehanizma, predsjednik će njegov predmet odmah dodijeliti jednom od pretresnih vijeća ili, ako se radi o predmetu iz člana 1(4) Statuta, sudiji pojedincu. Optuženi će bez odlaganja biti doveden pred sudiju pretresnog vijeća ili sudiju pojedinca, i biće formalno optužen. Sudija će učiniti sljedeće:
- (i) uvjeriti se da su poštovana prava optuženog, uključujući pravo na branioca;
 - (ii) pročitati ili naložiti da se optuženom pročita optužnica na jeziku koji razumije i uvjeriti se i potvrditi da je optuženi razumio optužnicu;
 - (iii) obavijestiti optuženog da će, u roku od 30 dana od prvog stupanja pred sud, biti pozvan da se izjasni da li je ili nije kriv po svakoj od tačaka optužnice, ali da se, ukoliko optuženi to zatraži, odmah može izjasniti da li je ili nije kriv po jednoj ili više tačaka optužnice; i
 - (iv) ukoliko se optuženi ne izjasni o krivici ni na prvom ni na ponovnim stupanjima pred sud, u njegovo ime navesti da se izjašnjava da nije kriv.
- (B) (i) U slučaju da se optuženi izjasni da nije kriv, određiće datum početka suđenja.
- (ii) U slučaju da se optuženi izjasni da je kriv:
- (a) sudija pojedinac će postupiti u skladu sa stavom (C); ili
 - (b) sudija pretresnog vijeća uputiće izjavu o krivici pretresnom vijeću kako bi ono moglo postupiti u skladu sa stavom (C).
- (C) Ako se optuženi izjasni da je kriv u skladu sa stavom (B) ili zatraži da se njegova izjava o krivici izmijeni u potvrdnu, pretresno vijeće ili sudija pojedinac moraju se uvjeriti da je ta potvrdna izjava o krivici:
- (i) dana slobodno i dobrovoljno;
 - (ii) da je utemeljena na potrebnim informacijama;
 - (iii) da je nedvosmislena; i

(iv) da se temelji na dovoljnim činjeničnim osnovama za postojanje krivičnog djela i učestvovanje optuženog u njemu, bilo na osnovu objektivnih indicija, bilo na osnovu toga što ne postoji nikakvo bitno neslaganje između strana u pogledu predmetnih činjenica,

Nakon toga, pretresno vijeće ili sudija pojedinac može proglasiti optuženog krivim i uputiti sekretara da odredi datum za pretres o odmjeravanju kazne.

- (D) Sekretar može, kada je to u interesu pravde, dodijeliti branioca ili dežurnog branioca, kako je predviđeno pravilom 43(C), da na prvom stupanju pred sud zastupa optuženog. Na takva naimenovanja primjenjuju se relevantne odredbe Uputstva na koje se poziva pravilo 43(A).
- (E) U roku od trideset dana od prvog stupanja pred Sud, ako optuženi još nije angažovao stalnog branioca ili ako još nije pismeno obavijestio o svojoj namjeri da se lično brani u skladu s pravilom 43(F), stalnog branioca će imenovati sekretar. Ukoliko sekretar Suda ne bude u mogućnosti da u okviru navedenog roka imenuje stalnog branioca, zatražiće od pretresnog vijeća ili sudije pojedinca produženje roka.

Pravilo 65

Postupak za sporazum o izjašnjavanju o krivici

- (A) Tužilac i odbrana mogu se sporazumjeti da će, nakon što se optuženi potvrdno izjasni o krivici po optužnici ili po jednoj ili više tačaka optužnice, tužilac pred pretresnim vijećem ili sudijom pojedincem postupiti na sljedeći način ili načine:
- (i) zatražiti da se optužnica shodno tome izmijeni;
 - (ii) iznijeti stav da je primjerena neka konkretna kazna ili raspon kazne; i/ili
 - (iii) ne usprotiviti se zahtjevu optuženog za izricanje konkretne kazne ili raspona kazne.
- (B) Pretresno vijeće ne obavezuje nijedan od sporazuma navedenih u stavu (A).
- (C) Ako strane postignu sporazum o izjašnjavanju o krivici, pretresno vijeće će zatražiti da se taj sporazum objavi na otvorenoj sjednici ili, ako mu je iznesen valjan razlog, na zatvorenoj sjednici, u trenutku kada se optuženi potvrdno

izjasni o krivici u skladu sa pravilom 64(C) ili kad zatraži da svoje izjašnjavaње promijeni u potvrdno.

Pravilo 66

Ispitivanje optuženog

- (A) Tužilac neće ispitivati optuženog, uključujući i ispitivanje poslije prvog stupanja pred sud, bez prisustva njegovog branioca osim ako je optuženi dobrovoljno i izričito pristao na to da se ispitivanje vrši bez prisustva branioca. Ako optuženi naknadno izrazi želju da branilac bude prisutan, ispitivanje se odmah nakon toga prekida i nastavlja tek kad branilac optuženog bude prisutan.
- (B) Ispitivanje, uključujući i odricanje od prava na branioca, snima se audio ili video tehnikom, u skladu s postupkom navedenim u pravilu 41. Na početku ispitivanja optuženi se upozorava u skladu s pravilom 40(A)(iii).

Pravilo 67

Pritvor

Poslije dovođenja u sjedište relevantnog ogranka Mehanizma, optuženi će biti zadržan u pritvoru u objektima koje će obezbijediti zemlja-domaćin ili neka druga zemlja. U izuzetnim okolnostima, optuženi može biti zadržan u objektima i izvan zemlje-domaćina. Predsjednik može na zahtjev jedne od strana zatražiti promjenu uslova pritvora za optuženog.

Pravilo 68

Privremeno puštanje na slobodu

- (A) Nakon što je pritvoren, optuženi može biti pušten na slobodu samo na osnovu naloga vijeća.
- (B) Pretresno vijeće može izdati nalog za puštanje na slobodu u svakoj fazi sudskog postupka prije donošenja konačne presude samo nakon što zemlji domaćinu i državi u koju optuženi traži da bude pušten da priliku da se izjasne

i samo ako se uvjerilo da će se optuženi pojaviti na suđenju i da, u slučaju puštanja na slobodu, neće predstavljati opasnost ni za jednu žrtvu, svjedoka ni bilo koju drugu osobu. Postojanje dovoljno uvjerljivih humanitarnih razloga može se uzeti u obzir prilikom odobravanja takvog puštanja na slobodu.

- (C) Za puštanje optuženog na slobodu pretresno vijeće može odrediti bilo koje uslove koje smatra primjerenim, uključujući polaganje kaucije i poštovanje uslova potrebnih da bi se osiguralo prisustvo optuženog na suđenju i zaštita drugih osoba.
- (D) Na svaku odluku koju na osnovu ovog pravila donese pretresno vijeće može se bez traženja dozvole uložiti žalba.
- (E) Tužilac može da zatraži odgodu izvršenja odluke pretresnog vijeća o puštanju optuženog na osnovu toga što namjerava uložiti žalbu na odluku, a taj zahtjev mora podnijeti u trenutku kad podnosi svoj odgovor na prvi zahtjev optuženog za privremeno puštanje na slobodu.
- (F) Ako pretresno vijeće naloži odgodu izvršenja svoje odluke o puštanju optuženog, tužilac mora podnijeti žalbu najkasnije jedan dan poslije donošenja te odluke.
- (G) Ako pretresno vijeće naloži odgodu izvršenja svoje odluke o puštanju optuženog do rješavanja žalbe tužioca, optuženi neće biti pušten:
 - (i) dok ne istekne rok za podnošenje žalbe od strane tužioca, a takva žalba ne bude podnesena; ili
 - (ii) dok Žalbeno vijeće ne odbije žalbu; ili
 - (iii) dok Žalbeno vijeće ne naloži drugačije.
- (H) Po potrebi, pretresno vijeće može izdati nalog za hapšenje kako bi se osiguralo prisustvo optuženog koji je pušten ili se iz bilo kojeg drugog razloga nalazi na slobodi. Odredbe pravila od 55 do 63 primjenjivaće se *mutatis mutandis*.
- (I) Ne zadirući u odredbe pravila 131, Žalbeno vijeće može odobriti privremeno puštanje na slobodu osuđenih osoba dok čekaju žalbeni postupak ili na neko određeno vrijeme ukoliko se uvjerilo:
 - (i) da će se žalilac, ako bude pušten, pojaviti na žalbenom pretresu, odnosno da će se predati u pritvor po isteku određenog roka;

- (ii) da žalilac, ako bude pušten, neće predstavljati opasnost ni za jednu žrtvu, svjedoka ni bilo koju drugu osobu, i
- (iii) da postoje posebne okolnosti koje opravdavaju takvo puštanje. *Mutatis mutandis*, primjenjuju se odredbe stavova (C) i (H).

Pravilo 69

Statusne konferencije

- (A) Pretresno vijeće ili sudija pojedinac moraju sazvati statusnu konferenciju u roku od sto dvadeset dana od prvog stupanja optuženog pred sud, a poslije u razmacima od najviše sto dvadeset dana od posljednje statusne konferencije:
 - (i) da bi se organizovale konsultacije među stranama kako bi se osigurala ekspeditivna priprema suđenja;
 - (ii) da bi se ustanovilo stanje u predmetu i optuženom omogućilo da pokrene pitanja u vezi sa predmetom, uključujući i duševno i fizičko stanje optuženog.
- (B) Žalbeno vijeće ili sudija žalbenog vijeća moraju sazvati statusnu konferenciju u roku od sto dvadeset dana od podnošenja najave žalbe i u razmacima od najviše sto dvadeset dana od posljednje statusne konferencije kako bi se svakoj osobi koja se nalazi u pritvoru dok traje žalbeni postupak omogućilo da pokrene pitanja u vezi sa žalbom, uključujući i duševno i fizičko stanje te osobe.
- (C) Uz pismeni pristanak optuženog dat nakon što se posavjetovao sa svojim braniocem, statusna konferencija prema odredbama ovog pravila može se održati:
 - (i) u prisustvu optuženog, s tim da njegov branilac učestvuje putem telekonferencije ili video-konferencije; ili
 - (ii) bez prisustva optuženog, ali uz njegovo učešće putem telekonferencije ako on to želi i/ili uz učešće njegovog branioca putem telekonferencije ili video-konferencije.

Pravilo 70

Pripreme za suđenje

- (A) Predsjedavajući sudija pretresnog vijeća mora najkasnije sedam dana poslije prvog stupanja optuženog pred sud odrediti jednog od sudija tog vijeća za sudiju zaduženog za pretpretresni postupak (u daljnjem tekstu: "pretpretresni sudija").
- (B) Po ovlaštenju i pod nadzorom pretresnog vijeća koje rješava predmet, pretpretresni sudija koordinira komunikaciju između strana tokom pretpretresne faze. Pretpretresni sudija se stara da se postupak ne odugovlači nepotrebno i preduzima sve mjere potrebne da se predmet pripremi za pravično i ekspeditivno suđenje.
- (C) Pretpretresni sudija obavlja pretpretresne funkcije navedene u pravilu 71, pravilu 72 i pravilu 81, kao i sve funkcije navedene u pravilu 80 ili njihov dio.
- (D) Pretpretresni sudija, ako je potrebno, uz pomoć višeg sudskog savjetnika, donosi plan rada u kom se navode obaveze iz ovog pravila koje strane moraju ispuniti i datumi do kojih te obaveze moraju biti ispunjene.
- (E) Nakon što se riješe svi postojeći preliminarni podnesci podneseni u roku predviđenom pravilom 79, pretpretresni sudija će, u roku koji odredi pretpretresni sudija, a najmanje šest sedmica prije pretpretresne konferencije predviđene pravilom 81, naložiti tužiocu da podnese sljedeće:
 - (i) konačnu verziju tužiočevog pretpretresnog podneska koji, za svaku tačku optužnice, sadrži sažetak dokaza koje tužilac namjerava izvesti u vezi sa počinjenjem krivičnog djela za koje se optuženi tereti i oblik odgovornosti kome podliježe; podnesak treba da sadrži izjavu o svim pitanjima o kojima su se strane složile i o pitanjima koja se ne osporavaju, kao i izjavu o spornim činjeničnim i pravnim pitanjima;
 - (ii) spisak svjedoka koje tužilac namjerava da pozove, u kom se navodi sljedeće:
 - (a) ime ili pseudonim svakog svjedoka;
 - (b) za svakog svjedoka, sažeti prikaz činjenica o kojima će svjedočiti;

- (c) za svakog svjedoka, elementi optužnice o kojima će svjedočiti sa konkretno navedenim tačkama i relevantnim paragrafima optužnice;
 - (d) ukupan broj svjedoka, kao i, za svakog optuženog i svaku tačku optužnice pojedinačno, broj svjedoka koji će svjedočiti;
 - (e) da li će svjedok svjedočiti lično ili na osnovu pravila 110, 111, 112 ili 113, putem pismene izjave ili korištenjem transkripta svjedočenja iz drugih postupaka pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom; i
 - (f) procjena vremena potrebnog za svjedočenje svakog od svjedoka i procjena ukupnog vremena izvođenja dokaza tužilaštva.
- (iii) spisak dokaznih predmeta koje tužilac namjerava da predloži, u kom, gdje je to moguće, treba navesti da li odbrana ima prigovora na njihovu autentičnost. Tužilac će odbrani uručiti kopije dokaznih predmeta sa tog spiska.
- (F) Nakon što tužilac dostavi dokumente pomenute u stavu (E), pretpretresni sudija će naložiti odbrani da, u roku koji odredi pretpretresni sudija a najkasnije tri sedmice prije pretpretresne konferencije, dostavi pretpretresni podnesak u kom će obraditi činjenična i pravna pitanja i koji će sadržavati pismenu izjavu u kojoj se navodi sljedeće:
- (i) u opštim crtama, priroda odbrane optuženog;
 - (ii) pitanja iznesena u pretpretresnom podnesku tužioca koja optuženi osporava; i
 - (iii) za svako od tih pitanja razlog zbog kog ga optuženi osporava.
- (G) U okviru obavljanja svojih funkcija, pretpretresni sudija, kad je to primjereno, može *proprio motu* saslušati strane bez prisustva optuženog. Pretpretresni sudija strane može saslušati u svojoj kancelariji, u kom slučaju će predstavnik Sekretarijata voditi zapisnik sastanka.
- (H) Pretpretresni sudija će redovno izvještavati pretresno vijeće, posebno o spornim pitanjima, i takva pitanja može proslijediti pretresnom vijeću.

- (I) Pretpretresni sudija može odrediti rok za podnošenje pretpretresnih podnesaka i, ako je to potrebno, utvrditi datum eventualnog pretresa po njima. Podnesak podnesen prije suđenja mora se riješiti prije suđenja, osim ukoliko pretpretresni sudija, s valjanim razlogom, naloži da se on rješava tek na glavnom pretresu. Propust bilo koje strane da uloži prigovore ili da podnese zahtjeve koji se mogu postaviti prije suđenja u roku koji odredi pretpretresni sudija predstavlja odricanje od tog prava, no pretpretresni sudija uz valjani razlog može odobriti izuzimanje od odricanja.
- (J) Nakon što tužilac podnese dokumente iz stava (E), pretpretresni sudija će pretresnom vijeću podnijeti potpuni spis koji se sastoji od svih materijala koje su podnijele strane, transkripata statusnih konferencija i zapisnika sastanaka koje je on održao u sklopu obavljanja svojih funkcija u skladu s ovim pravilom.
- (K) Svaku funkciju pretpretresnog sudije može, *proprio motu*, vršiti i pretresno vijeće.
- (L) Po prijemu izvještaja pretpretresnog sudije pretresno vijeće će, ukoliko to bude potrebno, odlučiti kakve sankcije valja izreći strani koja ne ispuni svoje obaveze iz ovog pravila. Te sankcije mogu uključiti izuzimanje svjedočenja i dokumentarnih dokaza.
- (M) Nakon završetka izvođenja dokaza tužilaštva, a prije početka izvođenja dokaza odbrane, pretresno vijeće će naložiti odbrani da podnese sljedeće:
- (i) spisak svjedoka koje odbrana namjerava da pozove u kom se navodi:
- (a) ime ili pseudonim svakog svjedoka;
 - (b) za svakog svjedoka, sažeti prikaz činjenica o kojima će svjedočiti;
 - (c) za svakog svjedoka, elementi optužnice o kojima će svjedočiti;
 - (d) ukupan broj svjedoka, kao i, za svakog optuženog i svaku tačku optužnice pojedinačno, broj svjedoka koji će svjedočiti;
 - (e) da li će svjedok svjedočiti lično ili na osnovu pravila 110, 111, 112 ili 113, putem pismene izjave ili korištenjem

transkripta svjedočenja iz drugih postupaka pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom;

- (f) procjena vremena potrebnog za svjedočenje svakog od svjedoka i procjena ukupnog vremena izvođenja dokaza odbrane; i
 - (ii) spisak dokaznih predmeta koje odbrana namjerava da predloži u izvođenju svojih dokaza u kom, gdje je to moguće, treba navesti da li tužilac ima prigovora na njihovu autentičnost. Odbrana će tužiocu uručiti kopije dokaznih predmeta sa tog spiska.
- (N) Pretresno vijeće će evidentirati o kojim pravnim i činjeničnim pitanjima postoji slaganje, odnosno neslaganje. S tim u vezi, pretresno vijeće može naložiti stranama da mu predaju pismene podneske.

Pravilo 71

Objelodanjivanje od strane tužilaštva

- (A) Osim ako je pravilima 53, 75 i 78 predviđeno drugačije, tužilac će odbrani staviti na raspolaganje, na jeziku koji optuženi razumije:
- (i) u roku od trideset dana od prvog stupanja optuženog pred sud, kopije popratnog materijala koji je bio priložen uz optužnicu kad je ona podnesena na potvrdu, kao i sve prethodne izjave koje je tužilac dobio od optuženog, i
 - (ii) roku koji je odredilo pretresno vijeće ili pretpretresni sudija, a najkasnije trideset dana prije zakazanog početka suđenja, kopije izjava svih svjedoka koje tužilac namjerava da pozove da svjedoče na suđenju i kopije svih transkripata i pismenih izjava uzetih u skladu s pravilom 110, 111, 112 i 113; kopije izjava dodatnih svjedoka tužilaštva staviće se na raspolaganje odbrani čim bude donesena odluka da se ti svjedoci pozovu.
- (B) Tužilac mora, kad se to od njega zahtijeva, dozvoliti odbrani da pregleda sve knjige, dokumente, fotografije i predmete koji se nalaze u posjedu ili pod nadzorom tužioca, a bitni su za pripremu odbrane ili ih tužilac namjerava koristiti kao dokaze na suđenju, ili su pribavljeni od optuženog, ili su mu pripadali.

- (C) U slučaju da su u posjedu tužioca informacije čije bi objelodanjivanje moglo nanijeti štetu daljnjim ili tekućim istragama, ili bi iz nekog drugog razloga moglo biti u suprotnosti s javnim interesom, ili ugroziti bezbjednosne interese bilo koje države, tužilac može od pretresnog vijeća, na sjednici *in camera*, zatražiti da bude oslobođen obaveze iz Pravilnika da objelodani te informacije. Prilikom ulaganja takvog zahtjeva, tužilac će pretresnom vijeću (ali samo pretresnom vijeću) dostaviti informacije za koje se traži da ostanu povjerljive.

Pravilo 72

Dodatno objelodanjivanje

Osim u slučajevima predviđenim pravilom 53 i pravilom 75,

- (A) U roku koji odredi pretresno vijeće, u vrijeme koje neće biti prije donošenja odluke na osnovu pravila 121, ali najkasnije jednu sedmicu prije početka izvođenja dokaza odbrane, odbrana će:
- (i) kad se to od nje zahtijeva, dozvoliti tužiocu da pregleda sve knjige, dokumente, fotografije i predmete u posjedu ili pod nadzorom odbrane koje odbrana namjerava koristiti kao dokaze na suđenju;
 - (ii) staviti na raspolaganje tužiocu kopije eventualnih izjava svih svjedoka koje odbrana namjerava da pozove da svjedoče na suđenju i kopije svih pismenih izjava uzetih u skladu s pravilima 110, 111, 112, ili 113 koje odbrana namjerava predočiti na suđenju. Kopije eventualnih izjava dodatnih svjedoka staviće se na raspolaganje tužiocu prije donošenja odluke da se ti svjedoci pozovu.
- (B) U roku koji odredi pretresno vijeće:
- (i) odbrana će obavijestiti tužioca o svojoj namjeri da iznese:
 - (a) odbranu alibijem, u kom slučaju se u obavještenju mora navesti mjesto ili mjesta na kojima optuženi tvrdi da se nalazio u vrijeme krivičnog djela za koje se tereti, imena i adrese svjedoka i sav drugi dokazni materijal na koji se optuženi namjerava pozvati kako bi dokazao taj alibi;

- (b) neku posebnu odbranu, uključujući odbranu smanjenom uračunljivošću ili neuračunljivošću, u kom slučaju u obavještenju moraju biti navedena imena i adrese svjedoka i sav drugi dokazni materijal na koji se optuženi namjerava pozvati kako bi dokazao tu posebnu odbranu; i
- (ii) tužilac će obavijestiti odbranu o imenima svjedoka koje namjerava da pozove radi pobijanja odbrane o kojoj je obaviješten u skladu sa stavom (B)(i) gore.
- (C) Propust odbrane da dostavi obavještenje u skladu s ovim pravilom ne ograničava pravo optuženog da svjedoči o odbranama iz prethodnog stava.
- (D) U slučaju da jedna od strana otkrije dodatne dokaze ili materijal koji je po odredbama ovog Pravilnika trebalo da bude objelodanjen ranije, ta strana mora odmah te dokaze ili materijal objelodaniti drugoj strani i pretresnom vijeću.

Pravilo 73

Objelodanjivanje oslobađajućeg i drugog relevantnog materijala

Osim u slučajevima predviđenim pravilom 76,

- (A) Tužilac će što je prije moguće odbrani objelodaniti sve materijale koji po njegovim stvarnim saznanjima mogu upućivati na nevinost, odnosno ublažiti krivicu optuženog ili uticati na vjerodostojnost dokaza tužilaštva.
- (B) Ne dovodeći u pitanje odredbe stava (A), tužilac će odbrani dostaviti, u elektronskom obliku, zbirke relevantnog materijala u svom posjedu, zajedno s odgovarajućim računarskim programom kako bi odbrana mogla elektronski pretraživati te zbirke.
- (C) Ako tužilac od neke osobe ili tijela dobije, na način opisan u pravilu 76(B), povjerljivu informaciju koja sadrži materijal na koji se odnosi stav (A) gore, tužilac će preduzeti razumno moguće korake da od davaoca informacije pribavi pristanak da se taj materijal ili činjenica da on postoji objelodane optuženom.

- (D) Tužilac će od pretresnog vijeća, na sjednici *in camera*, zatražiti da ga oslobodi obaveze iz stava (A) da objelodani informacije koje posjeduje ukoliko bi to objelodanjivanje moglo nanijeti štetu daljnjim ili tekućim istragama ili bi iz nekog drugog razloga moglo biti u suprotnosti s javnim interesom, ili ugroziti bezbjednosne interese bilo koje države, a prilikom ulaganja takvog zahtjeva tužilac će pretresnom vijeću (ali samo pretresnom vijeću) dostaviti informacije za koje se traži da ostanu povjerljive.
- (E) Bez obzira na završetak prvostepenog postupka i eventualnog naknadnog žalbenog postupka, tužilac je dužan da drugoj strani objelodani sav materijal na koji se odnosi stav (A) gore.

Pravilo 74

Neispunjenje obaveza objelodanjivanja

Pretpretresni sudija ili pretresno vijeće mogu odlučiti, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, koje će se sankcije izreći strani koja nije ispunila svoje obaveze objelodanjivanja po ovom Pravilniku i/ili o odgovarajućem pravnom sredstvu u korist oštećene strane.

Pravilo 75

Zaštita žrtava i svjedoka

(izmijenjeno i dopunjeno 9. aprila 2018.)

- (A) U izuzetnim okolnostima, bilo koja strana u postupku može od pretresnog vijeća zatražiti da naloži da se ne objelodanjuje identitet žrtve ili svjedoka koji može biti u opasnosti ili izložen riziku sve dok pretresno vijeće ne odluči drugačije.
- (B) Prilikom određivanja zaštitnih mjera za žrtve i svjedoke, pretresno vijeće može se posavjetovati sa Službom za podršku i zaštitu svjedoka.
- (C). Identitet žrtve ili svjedoka mora se objelodaniti u roku koji odredi pretresno vijeće da bi se ostavilo dovoljno vremena za pripremu tužilaštva ili odbrane, pri čemu se moraju uzeti u obzir odredbe pravila 86.

Pravilo 76

Materijali koji ne podliježu objelodanjivanju

- (A) Bez obzira na odredbe pravila 71 i 72, izvještaji, memorandumi i drugi interni dokumenti koje je u vezi s istragom ili pripremom predmeta izradila neka od strana, njeni pomoćnici ili predstavnici, ne podliježu obavezi kako objelodanjivanja, tako ni obavještavanja prema odredbama tih pravila.
- (B) U slučaju da tužilac posjeduje informaciju koja mu je data u povjerenju i koja je korištena samo za dobijanje novih dokaza, tu početnu informaciju i njeno porijeklo tužilac neće objelodaniti bez pristanka osobe ili tijela koje je pružilo početnu informaciju, a ni u kom slučaju je neće upotrijebiti kao dokaz a da je prije toga ne objelodani optuženom.
- (C) U slučaju da, nakon što je pribavio pristanak osobe ili tijela koje je pružilo informaciju u skladu s ovim pravilom, tužilac odluči da iznese kao dokaz bilo koji iskaz, dokument ili drugi materijal pribavljen na ovaj način, pretresno vijeće, bez obzira na pravilo 120, ne može naložiti nijednoj od strana da dostavi dodatne dokaze pribavljene od osobe ili tijela koje je pružilo početnu informaciju, niti može u svrhu pribavljanja takvih dodatnih dokaza samo uputiti sudski poziv toj osobi ili predstavniku tog tijela kao svjedoku ili naložiti njihovo prisustvovanje. Pretresno vijeće ne može iskoristiti svoje ovlaštenje da naloži prisustvovanje svjedoka ili da zahtijeva dostavljanje dokumenata da bi primoralo na dostavljanje takvih dodatnih dokaza.
- (D) U slučaju da tužilac pozove svjedoka kako bi u dokaze uvrstio neku informaciju pribavljenu u skladu s ovim pravilom, pretresno vijeće ne može prinuditi tog svjedoka da odgovori ni na jedno pitanje koje se odnosi na tu informaciju ili njeno porijeklo ako svjedok odbije da odgovori pozivajući se na povjerljivost.
- (E) Pravo optuženog da osporava dokaze koje je iznijelo tužilaštvo ostaje nepromijenjeno i podliježe jedino ograničenjima sadržanim u stavovima (C) i (D).
- (F) Pretresno vijeće može, na zahtjev optuženog, naložiti da se, u interesu pravde, odredbe ovog pravila primijene *mutatis mutandis* na određene informacije u posjedu optuženog.

- (G) Ništa što je sadržano u stavovima (C) i (D) gore ne utiče na pravo pretresnog vijeća iz pravila 105(D) da izuzme dokaze ako potreba da se osigura pravično suđenje znatno preteže nad njihovom dokaznom vrijednošću.

Pravilo 77

Vanpretresni iskazi

- (A) Kad je u interesu pravde da se to učini, Pretresno vijeće može naložiti *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana da se uzme vanpretresni iskaz za upotrebu na suđenju, bez obzira na to da li je osoba čiji se vanpretresni iskaz želi uzeti u mogućnosti da fizički pristupi i svjedoči pred Mehanizmom. Pretresno vijeće će u tu svrhu imenovati predsjedavajućeg službenika.
- (B) Zahtjev za uzimanje vanpretresnog iskaza ili nalog *proprio motu* mora da bude u pismenom obliku i da sadrži ime i mjesto boravka osobe čiji se vanpretresni iskaz traži, dan i mjesto uzimanja vanpretresnog iskaza, izjavu o okolnostima o kojima će svjedok biti ispitan, te o okolnostima koje opravdavaju uzimanje vanpretresnog iskaza.
- (C) Ukoliko se zahtjev odobri, strana na čiji se zahtjev uzima vanpretresni iskaz o tome će u razumnom roku obavijestiti drugu stranu koja ima pravo da prisustvuje uzimanju vanpretresnog iskaza i unakrsno ispituje osobu čiji se vanpretresni iskaz uzima.
- (D) Ukoliko je uzimanje vanpretresnog iskaza naloženo *proprio motu*, strane imaju pravo da prisustvuju uzimanju vanpretresnog iskaza i unakrsno ispituju osobu čiji se vanpretresni iskaz uzima.
- (E) Vanpretresni iskaz može se uzeti bilo u sjedištu relevantnog ogranka Mehanizma bilo izvan tog sjedišta, a može se dati i putem video-konferencije.
- (F) Predsjedavajući službenik vodi računa o tome da se vanpretresni iskaz uzme u skladu s Pravilnikom i da se napravi zapisnik vanpretresnog iskaza, u koji će ući unakrsno ispitivanje i prigovori koje uloži bilo koja strana, da bi o njima odlučivalo pretresno vijeće. Predsjedavajući službenik taj zapisnik prenosi pretresnom vijeću.

Pravilo 78

Čuvanje dokaza u vidu specijalnog vanpretresnog iskaza za potrebe budućih suđenja

(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

- (A) Ako nalog za hapšenje ne bude izvršen u razumnom roku, tužilac može predsjedniku podnijeti zahtjev da se dokazi vezani za optužnicu sačuvaju za potrebe budućeg suđenja u vidu specijalnog vanpretresnog iskaza, zabilježenog u postupku koji vodi sudija pojedinac.
- (B) Ako je nalog za hapšenje izvršen, ali optuženi još nije doveden u relevantni ogranak Mehanizma, tužilac ili branilac optuženog, ukoliko ga ima, mogu predsjedniku podnijeti zahtjev da se iskaz konkretnih svjedoka sačuva za potrebe budućeg suđenja u vidu specijalnog vanpretresnog iskaza, zabilježenog u postupku koji vodi sudija pojedinac.
- (C) Po prijemu zahtjeva na osnovu stava (A) ili (B), predsjednik prosljeđuje stvar sudiji pojedincu i, ukoliko optuženog ne zastupa branilac, upućuje sekretara da imenuje branioca koji ispunjava uslove iz pravila 43(C) i koji će kao dežurni branilac zastupati interese optuženog.
- (D) Sudija pojedinac će na zatvorenoj sjednici saslušati tužioca i branioca koji zastupa interese optuženog i može, gdje je to primjereno, od tužioca dobiti *ex parte* informacije o tome gdje se nalazi optuženi.
- (E) Sudija pojedinac može odobriti zahtjev u skladu sa stavom (A) ukoliko se uvjeri:
- (i) da su preduzeti razumni napori za izvršenje naloga za hapšenje;
 - (ii) da je malo vjerovatno da će nalog za hapšenje biti izvršen u razumnom roku; i
 - (iii) da je to u interesu pravde.
- (F) Sudija pojedinac može odobriti zahtjev u skladu sa stavom (B) ukoliko se uvjeri da postoje izuzetne okolnosti i da je to u interesu pravde.
- (G) Prilikom odobravanja zahtjeva u skladu sa stavovima (A) i (E) ili (B) i (F), sudija pojedinac će:
- (i) u vezi s odlukom u skladu sa stavovima (A) i (E), zatražiti od sekretara da izda javno obavještenje o toj odluci i nalogu za hapšenje optuženog;
 - (ii) zatražiti od sekretara da imenuje branioca koji će zastupati interese optuženog i drugo osoblje koje sekretar smatra neophodnim.

- (H) Obavještenje iz stava (G)(i) sekretar će dostaviti nacionalnim vlastima države ili država kojih se to tiče, a u kojima se zna ili vjeruje da optuženi i/ili njegova porodica imaju boravište, ili da su ga u tamo u nekom trenutku imali, kako bi se to obavještenje objavilo u novinama ili emitovalo na radiju, televiziji ili internetu, ili nekim drugim odgovarajućim putem, kojim se javnost, uključujući, ako je moguće, porodicu optuženog, obavještava da će, u skladu s odlukom Mehanizma, uzimanje specijalnog vanpretresnog iskaza radi čuvanja dokaza početi po isteku 30 dana od datuma tog obavještenja.
- (I) Nakon što sudija pojedinac odobri zahtjev u skladu sa stavom (A) i (E), branilac koji zastupa interese optuženog može predsjedniku podnijeti zahtjev da se dokazi koji su relevantni za predmet protiv optuženog sačuvaju u vidu specijalnog vanpretresnog iskaza. Stavovi (C), (D), (E) i (G)(ii) primjenjuju se *mutatis mutandis*.
- (J) Pravila 47, 55, 58, 71-76, 77(E), 80-82, 86-90, 94-95, 106-108, 114, 117-119 i, uz primjenu stava (L), pravilo 111 primjenjuju se *mutatis mutandis* na postupak vezan za specijalni vanpretresni iskaz uz sljedeće izmjene:
- (i) sudija pojedinac ima iste nadležnosti kao i pretresno vijeće ili sudija pojedinac u predmetima iz člana 1(4) Statuta;
 - (ii) dežurni branilac ima ista prava i dužnosti kao i branilac;
 - (iii) objelodanjivanje na osnovu pravila 71(A)(i)-(ii) vrši se u roku koji propiše sudija pojedinac;
 - (iv) postupak vezan za specijalni vanpretresni iskaz vodi se na zatvorenim sjednicama;
 - (v) uzimanje vanpretresnog iskaza biće zabilježeno, između ostalog, i u vidu video-snimka, osim ako je vanpretresni iskaz zbog izuzetnih okolnosti uzet na mjestu gdje nema uslova za izradu video-snimaka ili se to iz drugih razloga ne može organizovati. Sve zapise specijalnih vanpretresnih iskaza čuva sekretar, u skladu s postupkom propisanim pravilom 95.
- (K) Ukoliko je neka strana pribavila pismenu izjavu koji želi predočiti kao dokaz u skladu s pravilom 110, sudija pojedinac će, ukoliko je potrebno, donijeti preliminarnu odluku o tome da li taj svjedok treba pristupiti radi unakrsnog ispitivanja ili će zatražiti od sekretara da postupi u skladu s pravilom 110(B)(i)(b).

- (L) Dokazi korišteni u vezi s ispitivanjem svjedokâ i pismene izjave zbog kojih je je vršeno unakrsno ispitivanje na osnovu stava (K) ili pravila 111 označavaju se radi identifikacije i čuvaju se u evidenciji u skladu s procedurom propisanom pravilom 95.
- (M) Na suđenju optuženom koje uslijedi pred imenovanim pretresnim vijećem ili sudijom pojedincem, sekretar će stranama što prije dostaviti kopije specijalnih vanpretresnih iskaza i dokaznih predmeta koji se čuvaju u evidenciji. Na zahtjev bilo koje od strana, pretresno vijeće ili sudija pojedinac može prihvatiti relevantne specijalne vanpretresne iskaze i dokazne predmete iz evidencije ako šteta koju oni mogu proizvesti nije veća od njihove dokazne vrijednosti.
- (N) Bez obzira na odredbe iz stava (M), specijalni vanpretresni iskaz može se uvrstiti u spis umjesto svjedočenja *viva voce* samo:
- (i) ako se suprotna strana ne protivi prihvatanju; ili
 - (ii) ako je mjerodavno pravilo 110(A); ili
 - (iii) ako su se pretresno vijeće ili sudija pojedinac uvjerali da je davalac iskaza preminuo, da mu se, uprkos dužnoj revnosti, ne može ući u trag, da zbog tjelesnog ili duševnog zdravlja nije u stanju da usmeno svjedoči ili, u izuzetnim okolnostima, da nije voljan da svjedoči uslijed prijetnji ili zastrašivanja; i
- (iii) ako je to u interesu pravde.

Pravilo 79

Preliminarni podnesci

(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

- (A) Preliminarni podnesci, to jest podnesci kojima se
- (i) osporava jurisdikcija;
 - (ii) tvrdi da optužnica sadrži nedostatke u formi,
 - (iii) traži razdvajanje tačaka združenih u jednoj optužnici prema pravilu 49(A) ili se traže odvojena suđenja prema pravilu 97(B), ili

(iv) iznosi prigovor na osnovu odbijanja zahtjeva za dodjelu branioca podnesenom prema pravilu 43(C),

podnose se u pismenom obliku i to najkasnije trideset dana nakon što je tužilac odbrani objelodanio sav materijal i izjave navedene u pravilu 71(A)(i) i moraju biti riješeni najkasnije šezdeset dana nakon podnošenja, a prije početka uvodnih izlaganja predviđenih pravilom 100. Ukoliko pretresno vijeće ne naloži drugačije, u slučajevima u kojima stalni branilac još nije dodijeljen optuženom ili ga on još nije angažovao, ili u slučajevima u kojima optuženi još nije pismeno obavijestio o svojoj namjeri da se lično brani u skladu s pravilom 43(F), rok od trideset dana koji je propisan ovim pravilom neće teći, bez obzira na objelodanjivanje odbrani materijala i izjava koji se pominju u pravilu 71(A)(i), dok se optuženom ne dodijeli stalni branilac.

(B) Na odluke o preliminarnim podnescima ne može se uložiti interlokutorna žalba, osim:

(i) u slučaju podnesaka kojima se osporava nadležnost;

(ii) u slučajevima kada pretresno vijeće da odobrenje, a pretresno vijeće takvo odobrenje može dati ako se odluka tiče pitanja koje bi u znatnoj mjeri uticalo na pravično i ekspeditivno vođenje postupka ili ishod suđenja, te ako bi, po mišljenju pretresnog vijeća, promptno rješenje Žalbenog vijeća moglo suštinski pospješiti postupak.

(C) Zahtjevi za odobrenje iz stava (B)(ii) podnose se u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, taj rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:

(i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili

(ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.

(D) Za potrebe stavova (A)(i) i B(i), podnesak kojim se osporava nadležnost podrazumijeva isključivo podnesak kojim se osporava optužnica na osnovu toga što se ne odnosi na materijalnu, teritorijalnu, vremensku ili personalnu nadležnost Mehanizma, predviđenu članom 1 Statuta.

Pravilo 80

Ostali podnesci

- (A) Ako nije drugačije određeno pravilom 79, nakon prvog stupanja optuženog pred sud, svaka od strana može od pretresnog vijeća tražiti donošenje odgovarajuće odluke ili mjere. Pretresno vijeće ili jedan od sudija tog vijeća kojeg je ono odredilo, može riješiti po tom zahtjevu isključivo na osnovu podnesaka strana, osim ako se ne odluči da se po tom zahtjevu rješava na javnom pretresu.
- (B) Na odluke o svim podnescima interlokutorna žalba može se uložiti samo uz odobrenje pretresnog vijeća, koje takvo odobrenje može dati ako se odluka tiče pitanja koje bi u znatnoj mjeri uticalo na pravično i ekspeditivno vođenje postupka ili ishod suđenja, te ako bi, po mišljenju pretresnog vijeća, promptno rješenje Žalbenog vijeća moglo suštinski pospješiti postupak.
- (C) Zahtjevi za odobrenje podnose se u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, taj rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:
 - (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
 - (ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.
- (D) Osim sankcija koje se mogu izreći na osnovu pravila 47, ako pretresno vijeće smatra da je podnesak, uključujući preliminarne podneske, podnesen iz objesti ili da predstavlja zloupotrebu postupka, ono može izreći sankcije protiv branioca. Takve sankcije mogu uključivati neisplačivanje cijelog ili dijela honorara i/ili naknade troškova za taj podnesak.

Pravilo 81

Pretpretresna konferencija

- (A) Prije početka suđenja pretresno vijeće će održati pretpretresnu konferenciju.
- (B) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 70(J), pretresno vijeće može pozvati tužioca da skрати procijenjeno vrijeme glavnog ispitivanja za neke svjedoke.

- (C) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 70(J), pretresno vijeće će, nakon što sasluša tužioca, odrediti:
- (i) broj svjedoka koje tužilac može pozvati; i
 - (ii) vrijeme koje će tužilac imati na raspolaganju za izvođenje dokaza.
- (D) Nakon što sasluša tužioca, pretresno vijeće može, u svrhu pravičnog i ekspeditivnog suđenja, pozvati tužioca da smanji broj tačaka u optužnici i može odrediti broj mjesta zločina ili incidenata obuhvaćenih jednom ili više optužbi za koje tužilac može izvesti dokaze za koje se, s obzirom na sve relevantne okolnosti, uključujući krivična djela za koja se optuženi tereti u optužnici, njihovu klasifikaciju i karakter, mjesta gdje se tvrdi da su počinjena, te razmjer i žrtve tih krivičnih djela, može razumno smatrati da čine reprezentativni uzorak krivičnih djela za koja se optuženi tereti.
- (E) Kada ili nakon što pretpretresni sudija podnese potpun spis teze tužilaštva u skladu sa pravilom 70(J), pretresno vijeće može, saslušavši strane i u svrhu pravičnog i ekspeditivnog suđenja, uputiti tužioca da izabere tačke optužnice po kojima će se dalje voditi postupak. Strane u postupku mogu, bez traženja dozvole, uložiti žalbu na sve odluke koje se donesu shodno ovom stavu.
- (F) Poslije početka suđenja, tužilac može podnijeti zahtjev za izmjenu odluke o broju mjesta zločina ili incidenata za koje se mogu izvesti dokazi ili odluke o broju svjedoka koji se mogu pozvati ili zahtjev da mu se odobri dodatno vrijeme za izvođenje dokaza. Pretresno vijeće može odobriti zahtjev tužioca ako se uvjeri da je to u interesu pravde.

Pravilo 82

Konferencija prije izvođenja dokaza odbrane

- (A) Prije početka izvođenja dokaza odbrane pretresno vijeće može održati konferenciju.
- (B) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 70(M), pretresno vijeće može pozvati odbranu da skрати procijenjeno vrijeme glavnog ispitivanja za neke svjedoke.

- (C) U svjetlu informacija podnesenih pretresnom vijeću u skladu s pravilom 70(M)), pretresno vijeće će, nakon što je saslušalo odbranu, odrediti broj svjedoka koje odbrana može pozvati.
- (D) Poslije početka izvođenja svojih dokaza odbrana može, ukoliko smatra da je to u interesu pravde, podnijeti zahtjev da se ponovo prihvati prvobitni spisak svjedoka ili da se promijeni odluka o tome koji će svjedoci biti pozvani.
- (E) Nakon što je saslušalo odbranu, pretresno vijeće određuje vrijeme koje će odbrana imati na raspolaganju za izvođenje dokaza.
- (F) Za vrijeme suđenja pretresno vijeće može odobriti zahtjev odbrane za dodatno vrijeme za izvođenje dokaza ako je to u interesu pravde.

Pravilo 83
Amicus curiae

Ukoliko to smatra poželjnim za pravilno presuđivanje o predmetu, vijeće može da pozove državu, organizaciju ili osobu, ili da im odobri, da pristupe pretresnom vijeću i iznesu stavove o bilo kom pitanju koje odredi vijeće.

Pravilo 84
Ljekarski pregled optuženog

- (A) Pretresno vijeće može, *proprio motu* ili na zahtjev neke od strana, naložiti da se obavi ljekarski, psihijatrijski ili psihološki pregled optuženog. Sekretar će u tom slučaju, ako pretresno vijeće ne naloži drugačije, taj zadatak povjeriti jednom stručnjaku ili većem broju stručnjaka čija su imena na spisku koji je sastavio Sekretarijat.
- (B) U slučaju neke urgentne medicinske potrebe, optuženi ili osoba pritvorena po ovlaštenju Mehanizma može zatražiti alternativni/dodani ljekarski pregled u nekoj priznatoj medicinskoj ustanovi od koje smatra da može dobiti nepristrasan i stručan izvještaj o svom zdravstvenom stanju, ukoliko ima opravdanih osnova za takav zahtjev. Mehanizam će s dužnom pažnjom razmotriti taj zahtjev i izvještaj koji bude sastavljen u vezi s njim.

Pravilo 85
Smrt optužene ili pritvorene osobe

U slučaju smrti osobe koja je optužena ili pritvorena po ovlaštenju Mehanizma, a nakon izvršene istrage, predsjedniku Savjeta bezbjednosti se u roku od četrnaest dana od njegovog sastavljanja dostavlja kopija cjelokupnog dosjea o istrazi i zaključcima Mehanizma, uz primjenu eventualnih važećih ograničenja vezanih za povjerljivost.

Pravilo 86
Mjere za zaštitu žrtava i svjedoka
(izmijenjeno i dopunjeno 9. aprila 2018.)

- (A) Vijeće može, *proprio motu* ili na zahtjev bilo koje od strana, žrtve ili svjedoka o kom se radi ili Službe za podršku i zaštitu svjedoka, nalogom odrediti odgovarajuće mjere za očuvanje privatnosti i zaštitu žrtava i svjedoka, pod uslovom da one nisu u suprotnosti s pravima optuženog.
- (B) Vijeće može održati sjednicu *in camera* kako bi utvrdilo da li će odrediti:
- (i) mjere kojima se sprečava da se javnosti ili medijima otkriju identitet ili mjesto boravka žrtve ili svjedoka ili osoba koje su u rodbinskoj ili drugoj vezi sa žrtvom ili svjedokom, i to na sljedeći način:
 - (a) brisanjem iz javnih spisa Mehanizma suda imena i podataka pomoću kojih se može utvrditi identitet;
 - (b) neobjelodanjivanjem javnosti nijednog spisa koji ukazuje na identitet žrtve ili svjedoka;
 - (c) korištenjem uređaja za izobličene slike ili glasa ili interne televizije prilikom svjedočenja; i
 - (d) dodjelom pseudonima;
 - (ii) održavanje zatvorenih sjednica u skladu s pravilom 93;
 - (iii) odgovarajuće mjere kojima se omogućuje svjedočenje osjetljivih žrtava i svjedoka, poput jednosmjerne interne televizije.
- (C) Služba za podršku i zaštitu svjedoka osiguraće da svjedok prije svjedočenja bude obaviješten da njegov iskaz i njegov identitet mogu biti otkriveni kasnije u drugom predmetu, u skladu sa stavom (F).
- (D) Vijeće, kad god je to potrebno, nadzire način ispitivanja kako bi se izbjeglo svako maltretiranje ili zastrašivanje.
- (E) Prilikom izdavanja naloga iz stava (A) gore, vijeće će, ako je to primjereno, u njemu navesti da li se transkript postupka u vezi sa svjedočenjem svjedoka za kog su određene zaštitne mjere može dati na korišćenje u drugim postupcima pred Mehanizmom ili u nekoj drugoj jurisdikciji.

(F) Kad su u nekom postupku pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom (dalje u tekstu: prvi postupak) za neku žrtvu ili svjedoka određene zaštitne mjere, te zaštitne mjere:

(i) ostaju na snazi, *mutatis mutandis*, u svakom drugom postupku pred Mehanizmom (dalje u tekstu: drugi postupak) ili u nekoj drugoj jurisdikciji dok god ne budu ukinute, izmijenjene ili pojačane u skladu s procedurom predviđenom ovim pravilom; ali

(ii) nisu prepreka tužiocu da u drugom postupku ispuni sve obaveze objelodanjivanja u skladu s Pravilnikom, uz uslov da odbranu kojoj se materijali objelodanjuju upozori na karakter zaštitnih mjera određenih u prvom postupku.

Sudija ili vijeće u nekoj drugoj jurisdikciji, ili strane u postupku u nekoj drugoj jurisdikciji koje za to ovlasti nadležni pravosudni organ, mogu zatražiti da se zaštitne mjere koje je MKSJ, MKSR ili Mehanizam naložio za neku žrtvu ili svjedoka identifikuju ili potvrde tako što će se molbom obratiti predsjedniku Mehanizma, koji će takvu molbu proslijediti sudiji pojedincu ili vijeću koje i dalje rješava u tom postupku. Sudija ili vijeće koje rješava po takvoj molbi stara se posredstvom Službe za podršku i zaštitu svjedoka da zaštićena žrtva ili svjedok budu obaviješteni o predmetnoj molbi i da im se pruži prilika za komentar.

(G) Strana u drugom postupku koja želi da se zaštitne mjere određene u prvom postupku ukinu, izmijene ili pojačaju mora se obratiti:

(i) vijeću koje rješava u prvom postupku, bez obzira na njegov sastav; ili

(ii) ako u prvom postupku više ne rješava nijedno vijeće, onda vijeću koje rješava u drugom postupku.

(H) Sudija ili vijeće u nekoj drugoj jurisdikciji, ili strane u postupku u nekoj drugoj jurisdikciji koje za to ovlasti nadležni pravosudni organ, ili žrtva ili svjedok za koje je MKSJ, MKSR ili Mehanizam naložio zaštitne mjere mogu zatražiti da se zaštitne mjere određene u postupku pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom ukinu, izmijene ili pojačaju tako što će se zahtjevom obratiti predsjedniku Mehanizma, koji će takav zahtjev proslijediti sudiji pojedincu ili vijeću koje i dalje rješava u tom postupku:

(I) Vijeće koje rješava po zahtjevu podnesenom u skladu sa stavovima (G) i (H) gore uvjeriće se posredstvom Službe za podršku i zaštitu svjedoka da li zaštićena žrtva ili svjedok ima nekih komentara vezanih za pitanja privatnosti i

zaštite, kao i da li pristaje na ukidanje, izmjenu ili pojačanje zaštitnih mjera; međutim, na osnovu uvjerljivih dokaza o vanrednim okolnostima ili ako bi u suprotnom došlo do neostvarenja pravde, vijeće može u izuzetnim okolnostima, *proprio motu*, ukinuti, izmijeniti ili pojačati zaštitne mjere i bez takvog pristanka.

- (J) Žrtva ili svjedok može se, djelomično ili u cijelosti, odreći prava na zaštitne mjere određene u skladu s ovim pravilom nakon što ga pretresno vijeće ili Služba za podršku i zaštitu svjedoka obavijeste o posljedicama takvog odricanja. Odricanje se vrši pred pretresnim vijećem ili putem pismene izjave koju su potpisali žrtva, odnosno svjedok i predstavnik Službe za podršku i zaštitu svjedoka.

- (K) Zahtjeve za ukidanje, izmjenu ili pojačanje zaštitnih mjera određenih za neku žrtvu ili svjedoka rješava bilo vijeće kojem je zahtjev upućen bilo jedan od sudija tog vijeća, te se upotreba termina "vijeće" u ovom pravilu odnosi i na "sudiju tog vijeća".

Pravilo 87

Zahtjevi za pomoć Mehanizma u pribavljanju svjedočenja

- (A) Sudija ili vijeće u drugoj jurisdikciji, odnosno strane u postupku u drugoj jurisdikciji ovlaštene od strane nadležnog pravosudnog organa (dalje u tekstu: organ koji podnosi zahtjev) mogu zatražiti pomoć Mehanizma u pribavljanju svjedočenja osobe u nadležnosti Mehanizma u postupku koji se vodi u jurisdikciji organa koji podnosi zahtjev u vezi s kršenjem međunarodnog humanitarnog prava počinjenim na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine ili na teritoriji Ruande i koje su građani Ruande počinili na teritoriji susjednih država tokom 1994. godine.
- (B) zahtjevi u skladu sa stavom (A) podnose se predsjedniku Mehanizma, koji ih prosljeđuje sudiji pojedincu.
- (C) Zahtjevi u skladu sa stavom (A) neće biti odobreni ako bi njihovo odobravanje moglo da ugrozi istrage ili postupke koji se vode pred Mehanizmom.
- (D) Sudija pojedinac može, pošto sasluša strane u postupku pred Mehanizmom, odobriti zahtjev na osnovu stava (A) nakon što se uvjeri u sljedeće:
- (i) odobravanjem zahtjeva neće biti narušena prava osobe u nadležnosti Mehanizma;
 - (ii) na snazi su odredbe i postoje garancije kojima se obezbijeduje poštovanje svih zaštitnih mjera koje su MKSJ, MKSR ili Mehanizam odobrili osobi u svojoj nadležnosti;
 - (iii) odobravanje zahtjeva neće predstavljati opasnost ili rizik za bilo koju žrtvu, svjedoka ili drugu osobu; i
 - (iv) ne postoje imperativni razlozi protiv odobravanja zahtjeva.

- (E) Pomoć se pruža putem video-konferencijske veze. Ako zakonski propisi u jurisdikciji organa koji podnosi zahtjev ne dopuštaju prijem svjedočenja putem video-konferencijske veze, sudija pojedinac može razmotriti mogućnost pružanja pomoći putem odobrenja organu koji podnosi zahtjev da pristupi osobi koju treba saslušati u prostorijama Mehanizma ili transfera te osobe u skladu s pravilom 88.
- (F) Po nalogu sudije pojedinca, sekretar će koordinirati pripreme za uspostavljanje video-konferencijske veze i biće prisutan tokom rasprave.
- (G) Sudija pojedinac biće prisutan tokom rasprave i staraće se o tome da se poštuju stavovi (D)(i)–(iii).
- (H) Ispitivanje osobe koju treba saslušati vršiće se direktno od strane, ili prema uputama, organa koji podnosi zahtjev u skladu s njegovim zakonima.
- (I) U svrhu ovog pravila, "osoba u nadležnosti Mehanizma" je optužena ili osuđena osoba koja je pritvorena u pritvorskoj jedinici ili objektu relevantnog ogranka Mehanizma.
- (J) Na odluke donesene na osnovu ovog pravila ili pravila 88 ne može se uložiti žalba.
- (K) Predsjednik ili sudija pojedinac mogu u svim slučajevima od organa koji podnosi zahtjev zatražiti bilo koji dokument ili dodatnu informaciju.

Pravilo 88

Transfer osoba za potrebe svjedočenja u postupku koji se ne vodi pred Mehanizmom

- (A) Prilikom razmatranja mogućnosti transfera neke osobe u skladu s pravilom 87(E) sudija pojedinac neće odobriti takav transfer ukoliko:
 - (i) osoba u nadležnosti Mehanizma nije propisno pozvana da svjedoči;
 - (ii) osoba u nadležnosti Mehanizma nije dala svoj pristanak na transfer;
 - (iii) zemlji-domaćinu i državi u koju treba prebaciti osobu u nadležnosti Mehanizma (dalje u tekstu: država koja podnosi zahtjev) nije pružena prilika da se izjasne;

- (iv) država koja podnosi zahtjev nije dostavila pismene garancije Mehanizmu u vezi s povratkom prebačene osobe u dogovorenom roku; zabranom transfera te osobe u neku drugu jurisdikciju; odgovarajućim uslovima pritvora; i imunitetom od krivičnog gonjenja i uručenja obavijesti o pravnom poslu zbog činjenja, nečinjenja ili osuda koji su prethodili dolasku dotične osobe na teritoriju države koja podnosi zahtjev;
 - (v) bi transfer dotične osobe doveo do toga da se produži pritvor koji je toj osobi odredio MKSJ, MKSR ili Mehanizam; i
 - (vi) ne postoje imperativni razlozi za neprebacivanje dotične osobe na teritoriju države koja podnosi zahtjev.
- (B) Sudija pojedinac može u vezi s transferom osobe u nadležnosti Mehanizma postaviti uslove koje smatra primjerenim, uključujući polaganje kaucije i poštovanje svih uslova nužnih za obezbjeđivanje prisustva te osobe na suđenju i zaštite drugih osoba.
 - (C) U svrhu ovog pravila, "osoba u nadležnosti Mehanizma" je optužena ili osuđena osoba koja je pritvorena u pritvorskoj jedinici ili objektu relevantnog ogranka Mehanizma.
 - (D) Sudija pojedinac može po potrebi izdati nalog za hapšenje radi obezbjeđivanje prisustva osobe koja je prebačena u skladu s ovim pravilom. Odredbe Četvrtog dijela primjenjuju se *mutatis mutandis*.
 - (E) U svakom trenutku poslije izdavanja naloga na osnovu ovog pravila sudija pojedinac može opozvati taj nalog i uputiti službeni zahtjev za povratak prebačene osobe.

Pravilo 89

Svečana izjava usmenih i pismenih prevodilaca

Prije nego što počne obavljati svoje dužnosti, usmeni ili pismeni prevodilac svečano izjavljuje da će to činiti vjerno, nezavisno, nepristrasno i uz puno poštovanje obaveze čuvanja tajne.

Pravilo 90

Nepoštovanje suda

- (A) Vršeci svoja inherentna ovlaštenja, u vezi s postupcima vođenim pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom, Mehanizam može proglasiti krivim za nepoštovanje suda one koji svjesno i hotimično ometaju provođenje pravde, uključujući svaku osobu:
- (i) koja svjedoči pred vijećem ili sudijom pojedincem, a uporno odbija da odgovori ili ne odgovara na pitanje;
 - (ii) koja objelodani informacije koje se odnose na taj postupak, svjesno time kršeći nalog vijeća ili sudije pojedinca;
 - (iii) koja se bez opravdanog razloga ogлуši o nalog vijeća ili sudije pojedinca da stupi pred vijeće ili sudiju ili da im dostavi dokumente;
 - (iv) koja prijeti svjedoku, zastrašuje ga, na bilo koji način mu nanese štetu ili mu ponudi mito, ili na drugi način utiče na svjedoka koji svjedoči ili je svjedočio ili će svjedočiti u postupku pred vijećem ili sudijom pojedincem, ili na potencijalnog svjedoka; ili
 - (v) koja prijeti bilo kojoj osobi, zastrašuje je, ponudi joj mito ili na drugi način nastoji primijeniti prinudu nad njom, s namjerom da tu osobu spriječi da ispuni svoju obavezu proisteklu iz naloga vijeća ili sudije pojedinca.
- (B) Podsticanje na izvršenje i pokušaj izvršenja bilo kog od djela kažnjivih po stavu (A) ovog pravila kažnjivi su kao nepoštovanje MKSJ-a, MKSR-a ili Mehanizma i povlače iste kazne.
- (C) Kada vijeće ili sudija pojedinac imaju razloga za sumnju da bi neka osoba mogla biti kriva za nepoštovanje MKSJ-a, MKSR-a ili Mehanizma, oni prosljeđuju stvar predsjedniku, a on će odrediti sudiju pojedinca koji može:
- (i) uputiti tužioca da istraži stvar u svrhu pripreme i podizanja optužnice za nepoštovanje suda;
 - (ii) kada kod tužioca, po mišljenju sudije pojedinca, postoji sukob interesa u vezi s predmetnim postupcima, uputiti sekretara da imenuje *amicus curiae* da istraži stvar i izvijesti sudiju pojedinca da li postoji dovoljan osnov za pokretanje postupka zbog nepoštovanja suda; ili

- (iii) sam započeti postupak.
- (D) Osim u slučajevima iz odredbi člana 6 Statuta, ako sudija pojedinac smatra da postoji dovoljan osnov za postupak zbog nepoštovanja suda protiv neke osobe, on može:
 - (i) u okolnostima opisanim u stavu (C)(i), uputiti tužioca da preduzme krivično gonjenje u toj stvari;
 - (ii) u okolnostima opisanim u stavu (C)(ii) ili (iii), izdati nalog *in loco* optužnice i zatim bilo uputiti *amicus curiae* da preduzme krivično gonjenje bilo sâm preduzeti krivično gonjenje u toj stvari.
- (E) Pravilnik se primjenjuje *mutatis mutandis* na postupak prema ovom pravilu. Rok za izjašnjavanje o krivici na osnovu pravila 64(A), za objelodanjivanje na osnovu pravila 71(A)(i), ili za podnošenje preliminarnih podnesaka na osnovu pravila 79(A) neće, pojedinačno, biti duži od deset dana.
- (F) Ako osoba optužena ili okrivljena za nepoštovanje suda ispunjava kriterije slabog imovinskog stanja koje utvrđuje sekretar, biće joj dodijeljen branilac u skladu s pravilom 43.
- (G) Maksimalna kazna koja se može izreći osobi proglašenoj krivom za nepoštovanje suda jeste kazna zatvora od najviše sedam godina ili novčana kazna od najviše EUR 50.000, ili oboje.
- (H) Novčana kazna se uplaćuje sekretaru na poseban račun.
- (I) Ako branilac bude proglašen krivim za nepoštovanje MKSJ-a, ili MKSR-a ili Mehanizma na osnovu ovog pravila, sudija pojedinac koji je tako presudio može takođe odlučiti da taj branilac više ne ispunjava uslove da zastupa osumnjičene ili optužene pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom ili da takvo ponašanje predstavlja nedozvoljeno ponašanje branioca iz pravila 47, ili oboje.
- (J) Na svaku odluku koju sudija pojedinac donese na osnovu ovog pravila može se bez traženja dozvole uložiti žalba. Najava žalbe podnosi se u roku od petnaest dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, najava se podnosi u roku od petnaest dana od dana izricanja usmene odluke, osim:

- (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
- (ii) ako je sudija pojedinac najavio da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.

Žalilac podnosi žalbeni podnesak u roku od petnaest dana od podnošenja najave žalbe. Respondent podnosi odgovor u roku od deset dana od podnošenja žalbenog podneska, a žalilac može podnijeti repliku u roku od četiri dana od podnošenja odgovora.

Pravilo 91

Plaćanje novčanih kazni

- (A) Prilikom izricanja novčane kazne iz pravila 90 ili 108, sudija pojedinac određuje rok plaćanja.
- (B) Ako novčana kazna izrečena po pravilu 90 ili 108 nije uplaćena u naznačenom roku, sudija pojedinac koji je izrekao novčanu kaznu može izdati nalog kojim se od osobe kojoj je izrečena novčana kazna traži da stupi pred Mehanizam ili mu pismeno obrazloži zašto kazna nije plaćena.
- (C) Nakon što je osobi kojoj je izrečena novčana kazna pružena prilika da se izjasni, sudija pojedinac može donijeti odluku o preduzimanju odgovarajućih mjera, uključujući:
 - (i) produženje roka za plaćanje novčane kazne;
 - (ii) nalog da se novčana kazna plati u ratama;
 - (iii) nakon savjetovanja sa sekretarom, nalog da se dugovani iznos odbije od eventualnog neisplaćenog honorara koji Mehanizam duguje toj osobi u slučaju da je ta osoba branilac koga je angažovao Mehanizam na osnovu Uputstva o dodjeli branioca;
 - (iv) pretvaranje cijele novčane kazne ili njenog dijela u zatvorsku kaznu u trajanju od najviše dvanaest mjeseci.
- (D) Pored odluke iz stava (C), sudija pojedinac može osobu proglašiti krivom za nepoštovanje Mehanizma i izreći novu kaznu primjenjujući pravilo 90(G) ako

je ta osoba mogla platiti novčanu kaznu u traženom roku, a hotimično je propustila da to učini. Ta kazna za nepoštovanje Mehanizma pribraja se prvobitno izrečenoj novčanoj kazni.

- (E) Po potrebi, sudija pojedinac može izdati nalog za hapšenje kako bi se osiguralo prisustvo osobe ako ona ne pristupi ili ne odgovori pismenim obrazloženjem po nalogu iz stava (B). Država ili vlasti kojima je upućen taj nalog za hapšenje moraju, u skladu sa članom 28 Statuta, postupiti odmah i sa svom dužnom revnošću kako bi se osiguralo uredno i efikasno izvršenje naloga. Ako se po ovom stavu izda nalog za hapšenje, primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 43, 57, 59, 60 i 62. Nakon dovođenja dotične osobe u sjedište Mehanizma primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 67, 68 i 123.
- (F) Ako se na osnovu ovog pravila izrekne kazna zatvora ili se novčana kazna pretvori u zatvorsku kaznu, primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 126, 127 i 128 i Devetog dijela.
- (G) Na svako proglašenje krivim za nepoštovanje suda i svaku kaznu izrečenu na osnovu ovog pravila može se izjaviti žalba predviđena pravilom 90(J).

Pravilo 92

Javne sjednice

Svi postupci pred pretresnim vijećem, osim samog vijećanja sudija, otvoreni su za javnost ukoliko nije drugačije predviđeno.

Pravilo 93

Zatvorene sjednice

- (A) Sudija ili pretresno vijeće mogu izdati nalog da novinari i javnost ne prisustvuju cijelom postupku ili jednom njegovom dijelu zbog:
 - (i) javnog reda ili morala;
 - (ii) sigurnosti, zaštite ili neobjelodanjivanja identiteta žrtve ili svjedoka u skladu s pravilom 86; ili

- (iii) zaštite interesa pravde.
- (B) Sudija ili pretresno vijeće će javno obznaniti razloge svog naloga.

Pravilo 94
Nadzor nad odvijanjem postupka

- (A) Sudija ili pretresno vijeće može udaljiti neku osobu iz sudnice kako bi zaštitili pravo optuženog na pravično i javno suđenje ili kako bi sačuvalo dostojanstvo i doličnost postupka.
- (B) Sudija ili pretresno vijeće mogu naložiti da se optuženi udalji iz sudnice i da se postupak nastavi u njegovoj odsutnosti ako optuženi i nakon upozorenja da bi mogao biti udaljen iz sudnice ustraje u ometanju postupka.

Pravilo 95
Spis postupka i dokazi

- (A) Sekretar se stara o tome da se vodi i čuva potpun i tačan spis cijelog postupka, uključujući audio snimke, transkripte i video snimke.
- (B) Nakon što je s dužnom pažnjom razmotrilo sva pitanja koja se odnose na zaštitu svjedoka, pretresno vijeće može naložiti objelodanjivanje cijelog ili dijela spisa postupka sa zatvorenih pretresa kada prestanu postojati razlozi zbog kojih je naloženo neobjelodanjivanje. Pretresno vijeće primjenjuje pravilo 86(I) *mutatis mutandis*.
- (C) Sekretar će držati i čuvati sve materijalne dokaze predočene tokom postupka, osim ako sudija ili vijeće ne nalože drugačije.
- (D) Fotografisanje i video ili audio snimanje suđenja, osim onog koje vrši sekretar, može biti odobreno diskrecionom odlukom pretresnog vijeća.

Pravilo 96
Odvijanje postupka preko video-konferencijske veze

Na zahtjev neke od strana ili *proprio motu*, sudija ili vijeće mogu, ukoliko je to u saglasnosti s interesima pravde, naložiti da se postupak odvija putem video-konferencijske veze.

Pravilo 97
Zajednička i odvojena suđenja

- (A) Prilikom zajedničkih suđenja, svaki optuženi uživa ista prava kao da mu se sudi odvojeno.
- (B) Pretresno vijeće može izdati nalog da se osobama zajedno optuženim prema pravilu 49 sudi odvojeno ako to smatra potrebnim da bi se izbjegao sukob interesa koji može ozbiljno da nanese štetu optuženom, ili da bi se zaštitili interesi pravde.

Pravilo 98
Suđenje u odsustvu optuženog

Ukoliko optuženi odbije da pristupi pred pretresno vijeće radi suđenja, to vijeće može naložiti da se sudski postupak vodi u odsustvu optuženog, pod uslovom da se pretresno vijeće uvjerilo:

- (i) da je održano prvo pristupanje optuženog sudu prema pravilu 64;
- (ii) da je sekretar propisno obavijestio optuženog da se od njega traži da prisustvuje suđenju;
- (iii) da je optuženi tjelesno i duševno sposoban da prisustvuje suđenju;
- (iv) da se optuženi dobrovoljno i nedvosmisleno odrekao prava da mu se sudi u njegovom prisustvu, ili da mu je to pravo uskraćeno;
- (v) da branilac zastupa interese optuženog.

Pravilo 99
Sredstva ograničavanja slobode

Sredstva ograničavanja slobode, kao što su lisice, koriste se samo po nalogu sekretara kao mjera predostrožnosti protiv bijega prilikom prebacivanja, ili kako bi se optuženi spriječio da nanese ozljede sebi ili drugima, ili kako bi se spriječilo

nanošenje teške materijalne štete. Sredstva ograničavanja slobode biće uklonjena kad optuženi stupa pred vijeće ili sudiju.

Pravilo 100

Uvodna riječ

Prije nego što tužilac počne s izvođenjem dokaza, svaka strana može održati uvodnu riječ. Međutim, odbrana može odabrati da svoju uvodnu riječ održi nakon što je tužilac završio svoje izvođenje dokaza, a prije početka izvođenja dokaza odbrane.

Pravilo 101

Izjava optuženog

- (A) Nakon uvodnih riječi strana ili, ako odbrana odluči da odgodi svoju uvodnu riječ u skladu s pravilom 100, nakon eventualne uvodne riječi tužioca, optuženi može, ukoliko to želi i ako pretresno vijeće tako odluči, dati izjavu pod kontrolom pretresnog vijeća. Optuženi neće biti prisiljen da dà svečanu izjavu i neće biti ispitivan o sadržaju svog iskaza.
- (B) Pretresno vijeće odlučuje o eventualnoj dokaznoj vrijednosti takve izjave.

Pravilo 102

Izvođenje dokaza

- (A) Svaka strana ima pravo da poziva svjedoke i izvodi dokaze. Osim ako pretresno vijeće u interesu pravde odredi drugačije, dokazi se na suđenju izvode sljedećim redom:
 - (i) dokazi optužbe;
 - (ii) dokazi odbrane;
 - (iii) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane (replika);
 - (iv) dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika);

- (v) dokazi čije je izvođenje naložilo pretresno vijeće u skladu s pravilom 120; i
 - (vi) sve relevantne informacije koje mogu pomoći pretresnom vijeću pri odmjeravanju odgovarajuće kazne ako optuženi bude proglašen krivim po jednoj ili više tačaka optužnice.
- (B) Kad god se izvode dokazi, dozvoljeno je glavno ispitivanje, unakrsno ispitivanje i dodatno ispitivanje. Glavno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudija može u svakom trenutku postaviti bilo koje pitanje svjedoku.
- (C) Optuženi može, ako to želi, svjedočiti u svoju odbranu.

Pravilo 103 **Završna riječ**

- (A) Nakon što su izvedeni svi dokazi, tužilac može iznijeti svoju završnu riječ; bez obzira na to da li tužilac iznosi svoju završnu riječ, odbrana može iznijeti svoju završnu riječ. Tužilac može zatim iznijeti argumente u replici na koju odbrana može iznijeti dupliku.
- (B) Najkasnije pet dana prije izlaganja završne riječi strana mora podnijeti pretresnom vijeću završni pretresni podnesak.
- (C) Strane u završnoj riječi moraju obraditi i pitanja u vezi sa izricanjem kazne.

Pravilo 104 **Vijećanje**

- (A) Kad su obje strane privede kraju svoje izvođenje dokaza, predsjedavajući sudija proglašava pretres zatvorenim, a pretresno vijeće vijeća iza zatvorenih vrata. Optuženi se može proglasiti krivim samo kad se većina pretresnog vijeća uvjerila da je krivica dokazana van svake razumne sumnje.
- (B) Pretresno vijeće posebno glasa o svakoj optužbi sadržanoj u optužnici. Ako se u skladu s pravilom 49 zajedno sudi dvojici ili većem broju optuženih, zaključci se donose posebno za svakog optuženog.

- (C) Ako pretresno vijeće proglašuje optuženog krivim po jednoj ili više optužbi sadržanih u optužnici, izreći će kaznu za svaku od optužbi po kojoj je optuženi proglašen krivim i navesti da li će se kazne izdržavati konsekutivno ili uporedno, osim ukoliko odluči da primijeni svoje ovlaštenje da izrekne jedinstvenu kaznu koja odražava ukupno kažnjivo ponašanje optuženog.

Pravilo 105 **Opšte odredbe**

- (A) Vijeće primjenjuje pravila o dokazima sadržana u pravilima od 105 do 120 i nije vezano nacionalnim pravilima o dokazima.
- (B) U slučajevima koji nisu predviđeni u ovom poglavlju, vijeće primjenjuje pravila o dokazima koja najviše idu u prilog pravičnom odlučivanju o stvari koja se nalazi pred vijećem i koja su u duhu Statuta i opštih pravnih načela.
- (C) Vijeće može prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost.
- (D) Vijeće može izuzeti dokaz ako potreba da se osigura pravično suđenje znatno preteže nad njihovom dokaznom vrijednošću.
- (E) Vijeće može zahtijevati potvrdu autentičnosti dokaznog materijala pribavljenog izvan suda.
- (F) Vijeće svjedočenje svjedoka može primiti usmeno ili u pismenom obliku, kako je predviđeno pravilima 110, 111, 112, 113 i 116.

Pravilo 106 **Svjedočenje svjedoka**

- (A) Svaki svjedok će prije davanja iskaza dati sljedeću svečanu izjavu: "Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine."
- (B) Djetetu koje prema mišljenju vijeća ne razumije prirodu svečane izjave može se odobriti da svjedoči bez te formalnosti ako vijeće smatra da je ono u dovoljnoj mjeri zrelo da bi moglo da prenese činjenice koje su mu poznate i da razumije da je dužno govoriti istinu. Međutim, presuda ne može biti zasnovana samo na takvom svjedočenju.

- (C) Nijedan svjedok koji još nije svjedočio, sem vještaka, ne može biti prisutan kada drugi svjedok daje iskaz. Međutim, svjedok koji je čuo svjedočenje drugog svjedoka neće samo na osnovu tog razloga biti izuzet od svjedočenja.
- (D) Bez obzira na stav (C), na osnovu naloga vijeća, istražitelju zaduženom za istragu za neku od strana neće biti onemogućeno da bude pozvan kao svjedok na osnovu toga što je bio prisutan u sudnici za vrijeme postupka.
- (E) Svjedok se može usprotiviti davanju bilo koje izjave koja bi ga mogla inkriminisati. Međutim, vijeće može primorati svjedoka da odgovori na pitanje. Svjedočenje dobijeno takvom prinudom ne može se upotrijebiti kao dokaz u kasnijem krivičnom postupku protiv svjedoka za bilo koje krivično djelo osim za davanje lažnog iskaza.
- (F) Vijeće vrši kontrolu nad načinom i redoslijedom ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza kako bi se:
 - (i) ispitivanje i izvođenje dokaza učinilo efikasnim za utvrđivanje istine; i
 - (ii) izbjeglo nepotrebno trošenje vremena.
- (G) Vijeće može odbiti da sasluša svjedoka čije ime nije na spisku svjedoka sastavljenom na osnovu pravila 70(E) i (M).
- (H)
 - (i) Unakrsno ispitivanje mora se ograničiti na predmet glavnog ispitivanja i pitanja koja se tiču vjerodostojnosti svjedoka, a u slučaju da svjedok može dati iskaz relevantan za navode strane koja ga unakrsno ispituje, na predmet tih navoda.
 - (ii) Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedoka koji može dati iskaz relevantan za navode strane koja ga unakrsno ispituje, pravni zastupnik mora takvom svjedoku iznijeti prirodu navoda strane koju zastupa koji su u protivrječnosti sa svjedočenjem tog svjedoka.
 - (iii) Vijeće može po svom nahođenju dopustiti ispitivanje o dodatnim stvarima.

Pravilo 107

Dovođenje svjedoka lišenog slobode

- (A) Svaka osoba lišena slobode čije je lično prisustvo u svojstvu svjedoka zatražio Mehanizam privremeno će biti prebačena u pritvorsku jedinicu relevantnog

ogranka Mehanizma, pod uslovom da bude vraćena u roku koji odredi Mehanizam.

- (B) Nalog za dovođenje izdaje sudija ili pretresno vijeće tek pošto utvrdi da su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - (i) prisustvo svjedoka lišenog slobode nije potrebno ni za jedan krivični postupak koji je u toku na teritoriji države od koje se traži prebacivanje za vrijeme dok je on potreban Mehanizmu;
 - (ii) prebacivanje svjedoka ne produžava period lišavanja slobode koji je predvidjela država od koje se traži prebacivanje.
- (C) Sekretar prenosi nalog za dovođenje nacionalnim vlastima države na čijoj teritoriji ili pod čijom se nadležnošću ili kontrolom nalazi svjedok lišen slobode. Prebacivanje organizuju dotične nacionalne vlasti u saradnji sa zemljom-domaćinom i sekretarom.
- (D) Sekretar se stara za uredan tok prebacivanja, uključujući i nadzor nad svjedokom u pritvorskoj jedinici Mehanizma. Sekretar mora biti u toku sa svim promjenama do kojih može doći u vezi sa uslovima pritvora koje je propisala zemlja od koje se traži prebacivanje i koji bi mogli uticati na dužinu zadržavanja svjedoka u pritvorskoj jedinici i o tome mora što je prije moguće obavijestiti nadležnog sudiju ili vijeće.
- (E) Nakon isteka roka koji je Mehanizam odredio za privremeno prebacivanje, svjedok lišen slobode biće predat vlastima države od koje se traži prebacivanje, osim ako je ta država u tom roku dostavila nalog za oslobađanje svjedoka, koji odmah stupa na snagu.
- (F) Ako, nakon isteka roka koji je odredio Mehanizam, prisutnost svjedoka lišenog slobode i dalje bude potrebna, sudija ili vijeće mogu produžiti taj rok pod istim uslovima kao što su oni navedeni u stavu (B).

Pravilo 108

Davanje lažnog iskaza poslije davanja svečane izjave

- (A) Vijeće ili sudija pojedinac može, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, upozoriti svjedoka na dužnost da govori istinu i posljedice koje mogu nastupiti ako to ne učini.

- (B) Ako ima čvrste razloge da vjeruje da je svjedok svjesno i hotimično dao lažan iskaz, vijeće ili sudija pojedinac prosljeđuje stvar predsjedniku, a on će odrediti sudiju pojedinca koji može:
- (i) uputiti tužioca da istraži slučaj u svrhu pripreme i podizanja optužnice za davanje lažnog iskaza; ili
 - (ii) kada kod tužioca, po mišljenju sudije pojedinca, postoji sukob interesa u vezi sa predmetnim ponašanjem, uputiti sekretara da imenuje *amicus curiae* da istraži slučaj i izvijesti sudiju pojedinca da li postoji dovoljno osnova za pokretanje postupka zbog davanja lažnog iskaza.
- (C) Osim u slučajevima iz odredbi člana 6 Statuta, ako sudija pojedinac smatra da postoji dovoljan osnov za postupak zbog nepoštovanja suda protiv neke osobe, on može:
- (i) u okolnostima opisanim u stavu (B)(i), uputiti tužioca da preduzme krivično gonjenje u toj stvari; ili
 - (ii) u okolnostima opisanim u stavu (B)(ii), izdati nalog *in loco* optužnice i zatim uputiti *amicus curiae* da preduzme krivično gonjenje.
- (D) Pravilnik se primjenjuje, *mutatis mutandis*, na postupak prema ovom pravilu.
- (E) Ako osoba optužena ili okrivljena za davanje lažnog iskaza ispunjava kriterije slabog imovinskog stanja koje utvrđuje sekretar, biće joj dodijeljen branilac u skladu s pravilom 43.
- (F) Sudija koji je bio član pretresnog vijeća kome je svjedok pristupio ne može suditi na suđenju svjedoku zbog davanja lažnog iskaza.
- (G) Maksimalna kazna za davanje lažnog iskaza poslije davanja svečane izjave jeste novčana kazna u iznosu od EUR 50.000 ili kazna zatvora do sedam godina, ili oboje. Sve novčane kazne se uplaćuju sekretaru na račun pomenut u pravilu 90(H).
- (H) Stavovi od (B) do (G) primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na osobu koja je svjesno i svojevóljno iznijela lažne navode u pismenoj izjavi uzetoj u skladu s pravilima 110, 111, 112 ili 113, za koju ta osoba zna ili ima razloga da zna da može biti upotrijebljena kao dokaz u postupku pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom.
- (I) Na svaku odluku koju sudija pojedinac donese na osnovu ovog pravila može se bez traženja dozvole uložiti žalba. Najava žalbe podnosi se u roku od

petnaest dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, najava se podnosi u roku od petnaest dana od dana izricanja usmene odluke, osim:

- (i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili
- (ii) ako je sudija pojedinac najavio da će uslijediti pismena odluka, u kom slučaju rok počinje teći od dana zavođenja pismene odluke.

Žalilac podnosi žalbeni podnesak u roku od petnaest dana od podnošenja najave žalbe. Respondent podnosi odgovor u roku od deset dana od podnošenja žalbenog podneska, a žalilac može podnijeti repliku u roku od četiri dana od podnošenja odgovora.

Pravilo 109 Priznanja

Pod uslovom da su strogo poštovani zahtjevi iz pravila 66, smatraće se da je priznanje koje je optuženi dao tokom ispitivanja dato slobodno i dobrovoljno, osim ako se dokaže suprotno.

Pravilo 110 Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umjesto usmenog svjedočenja

- (A) Pretresno vijeće ne mora zahtijevati lično prisustvo svjedoka, već može prihvatiti, djelimično ili u cijelosti, svjedočenje u obliku pismene izjave ili transkripta svjedočenja tog svjedoka datog u postupku pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom umjesto usmenog svjedočenja kad se njima dokazuje nešto drugo a ne djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici.
 - (i) Faktori koji idu u prilog prihvatanju svjedočenja u obliku pismene izjave ili transkripta uključuju ali nisu ograničeni na okolnosti u kojima to svjedočenje:

- (a) ima kumulativni karakter, jer će o sličnim činjenicama usmeno svjedočiti ili su već svjedočili drugi svjedoci;
 - (b) govori o relevantnom istorijskom, političkom ili vojnom kontekstu;
 - (c) sadrži opštu ili statističku analizu nacionalne strukture stanovništva u mjestima na koja se odnosi optužnica;
 - (d) govori o uticaju zločina na žrtve;
 - (e) govori o karakteru optuženog; ili
 - (f) govori o faktorima koje treba uzeti u obzir prilikom odmjeravanja kazne.
- (ii) Faktori koji idu u prilog tome da se ne prihvati svjedočenje u obliku pismene izjave ili transkripta uključuju ali nisu ograničeni na pitanja da li:
- (a) opšti interes nalaže da se svjedočenje iznese usmeno;
 - (b) strana koja se protivi može pokazati da je to svjedočenje zbog svog karaktera i izvora nepouzdana ili da šteta koju ono može proizvesti preteže nad njegovom dokaznom vrijednošću; ili
 - (c) postoje drugi faktori zbog kojih je primjereno da svjedok prisustvuje radi unakrsnog ispitivanja.
- (B) Pismena izjava u skladu s ovim pravilom biće prihvatljiva ako joj je priložena deklaracija osobe koja daje pismenu izjavu, u kojoj stoji da je sadržaj izjave istinit i tačan po njenom najboljem znanju i vjerovanju, i
- (i) deklaraciju je ovjerila:
 - (a) osoba ovlaštena da ovjeri takvu deklaraciju u skladu sa zakonima i propisanim postupkom države; ili
 - (b) predsjedavajući službenik koga je sekretar Mehanizma imenovao u tu svrhu; i
 - (ii) osoba koja je ovjerila deklaraciju pismeno je potvrdila:

- (a) da je davalac izjave stvarno osoba imenovana u dotičnoj izjavi;
- (b) da je davalac izjave potvrdio da je sadržaj pismene izjave, po njegovom najboljem znanju i vjerovanju, istinit i tačan;
- (c) da je davalac izjave obaviješten da se protiv njega može pokrenuti postupak za davanje lažnog iskaza u slučaju da sadržaj pismene izjave nije istinit; i
- (d) dan i mjesto deklaracije.

Deklaracija mora biti priložena pismenoj izjavi predatoj pretresnom vijeću.

- (C) Nakon što sasluša strane, pretresno vijeće će odlučiti da li će tražiti da svjedok pristupi radi unakrsnog ispitivanja; ukoliko tako odluči, primjenjuju se odredbe pravila 111.

Pravilo 111

Drugi slučajevi prihvatanja pismenih izjava i transkripata

- (A) Pretresno vijeće može prihvatiti, djelimično ili u cijelosti, svjedočenje nakog svjedoka u obliku pismene izjave ili transkripta svjedočenja tog svjedoka datog u postupku pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom, pod sljedećim uslovima:
 - (i) da je svjedok prisutan u sudnici;
 - (ii) da je svjedok na raspolaganju za unakrsno ispitivanje i eventualno ispitivanje od strane sudija; i
 - (iii) da svjedok potvrdi da pismena izjava ili transkript tačno odražava ono što je on rekao u izjavi i što bi izjavio u slučaju ispitivanja.
- (B) Svjedočenje prihvaćeno u skladu sa stavom (A) može uključivati dokaze kojima se dokazuju djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici.

Pravilo 112
Osobe koje nisu dostupne

- (A) Svjedočenje u obliku pismene izjave ili transkripta koje je dala osoba koja je u međuvremenu umrla, ili osoba kojoj se više ne može uz razumnu revnost ući u trag, ili osoba koja zbog tjelesnog ili duševnog stanja ne može svjedočiti usmeno, može se prihvatiti bez obzira na to da li je ta pismena izjava u obliku utvrđenom pravilom 110, ako pretresno vijeće:
- (i) se primjenom gornjih kriterijuma uvjeri da ta osoba nije na raspolaganju;
i
 - (ii) na osnovu okolnosti u kojima je izjava data i zabilježena zaključi da je to svjedočenje pouzdano.
- (B) Ukoliko se svjedočenjem dokazuju djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici, to može biti jedan od faktora za neprihvatanje takvog svjedočenja ili tog njegovog dijela.

Pravilo 113
Prihvatanje pismenih izjava i transkriptata svjedočenja osoba na koje je izvršen uticaj

- (A) Pretresno vijeće može prihvatiti svjedočenje neke osobe u obliku pismene izjave ili transkripta svjedočenja te osobe datog u postupku pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom ako se uvjeri:
- (i) da ta osoba nije pristupila kao svjedok ili da ona, nakon što je pristupila, nije uopšte svjedočila ili to nije učinila u bitnom smislu;
 - (ii) da je tome što ta osoba nije pristupila ili svjedočila bitno doprinio neprimjeren uticaj, uključujući prijetnje, zastrašivanje, nanošenje štete, mito ili prinudu;
 - (iii) da su, gdje je to primjereno, preduzete razumne mjere u skladu s pravilima 55 i 86 da se obezbijedi pristupanje dotične osobe kao svjedoka ili, ukoliko je taj svjedok pristupio, da se od njega pribave sve pravno relevantne činjenice koje su mu poznate; i

- (iv) da je u interesu pravde da se tako postupi.
- (B) U svrhu stava (A):
 - (i) Neprimjereni uticaj može se odnositi, između ostalog, na fizičke, ekonomske, imovinske ili druge interese dotične ili neke druge osobe;
 - (ii) interesi pravde obuhvataju:
 - (a) pouzdanost izjave ili transkripta svjedočenja, s obzirom na okolnosti u kojima su dati i zabilježeni;
 - (b) vjerovatnu umiješanost strane u postupku ili osobe koja postupa u ime strane u postupku u vršenje neprimjerenog uticaja; i
 - (c) to da li se dotičnom izjavom ili transkriptom svjedočenja dokazuju djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici.
 - (iii) svjedočenje prihvaćeno u skladu sa stavom (A) može uključivati dokaze kojima se dokazuju djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici.
- (C) Pretresno vijeće može u svrhu primjene ovog pravila uzeti u obzir svaki relevantni dokaz, uključujući pismene dokaze.

Pravilo 114

Dokazi o dosljednom obrascu ponašanja

- (A) Dokazi o dosljednom načinu ponašanja relevantnom za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava obuhvaćena Statutom mogu biti prihvaćeni u interesu pravde. .
- (B) Tužilac će u skladu s pravilom 71 odbrani objelodaniti radnje koje ukazuju na takav način ponašanja.

Pravilo 115
Formalno primanje na znanje

- (A) Pretresno vijeće neće tražiti dokazivanje opštepoznatih činjenica nego će ih formalno primiti na znanje.
- (B) Na zahtjev jedne od strana ili *proprio motu* pretresno vijeće može, nakon što sasluša strane, odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili autentičnost dokumentarnih dokaza iz drugih postupaka pred MKSJ-om, MKSR-om ili Mehanizmom koji se odnose na pitanja o kojima je riječ u tekućem suđenju.

Pravilo 116
Svjedočenje vještaka

- (A) Potpuna izjava i/ili izvještaj svakog vještaka koga poziva neka strana u postupku objelodanjuje se u roku koji odredi pretresno vijeće ili pretpretresni sudija.
- (B) U roku od trideset dana od objelodanjivanja izjave i/ili izvještaja vještaka, ili u roku koji odredi pretresno vijeće ili pretpretresni sudija, suprotna strana će dostaviti obavještenje o sljedećem:
 - (i) da li prihvata kvalifikovanost svjedoka kao vještaka;
 - (ii) da li prihvata izjavu i/ili izvještaj vještaka; ili
 - (iii) da li vještaka želi unakrsno ispitati.
- (C) Ako suprotna strana prihvati izjavu i/ili izvještaj vještaka, tu izjavu i/ili taj izvještaj pretresno vijeće može uvrstiti u spis, a da se svjedok ne pozove da lično svjedoči.

Pravilo 117
Izuzimanje određenih dokaza

Dokazi pribavljeni metodama koje ozbiljno dovode u sumnju njihovu vjerodostojnost, ili čije je prihvatanje u suprotnosti s integritetom postupka ili bi ga ozbiljno narušilo, nisu prihvatljivi.

Pravilo 118
Dokazi u slučajevima seksualnog delikta

U slučajevima seksualnog delikta:

- (i) bez obzira na pravilo 106(B), neće se tražiti dodatno potkrepljivanje svjedočenja žrtve;
- (ii) pristanak se ne može upotrijebiti kao odbrana ako je žrtva:
 - (a) bila izložena nasilju, prisili, zatočenju ili psihičkom pritisku, ili joj se time prijetilo, ili je imala razloga da se toga boji, ili
 - (b) razumno vjerovala da bi, ako se ona ne povinuje, neko drugi mogao biti tome izložen, ili bi mu se time moglo prijetiti ili ga time zastrašivati;
- (iii) prije nego što se prihvate dokazi o pristanku žrtve, optuženi mora uvjeriti pretresno vijeće *in camera* da su ti dokazi relevantni i vjerodostojni;
- (iv) ranije seksualno ponašanje žrtve ne prihvata se kao dokaz u postupku.

Pravilo 119
Privilegovani odnos između advokata i klijenta

- (A) Sva komunikacija između advokata i klijenta smatra se privilegovanom i zato nije podložna objelodanjivanju na suđenju, osim u sljedećim slučajevima:
 - (i) ako klijent pristane na takvo objelodanjivanje; ili
 - (ii) ako je klijent dobrovoljno objelodanio sadržaj komunikacije trećoj osobi i ta treća osoba onda o tom svjedoči.
- (B) Nijedna od odredbi ovog pravila neće se tumačiti kao da dopušta korištenje povjerljivog odnosa između advokata i klijenta za prikrivanje nezakonitih radnji advokata, kao što je podjela honorara s klijentom.

Pravilo 120
Pravo vijeća da naloži dostavljanje dodatnih dokaza

Pretno vijeće može izdati nalog bilo kojoj od strana da dostavi dodatne dokaze. Ono može *proprio motu* pozvati svjedoke i naložiti da oni budu prisutni.

Pravilo 121
Donošenje oslobađajuće presude

Po završetku izvođenja dokaza optužbe, pretno vijeće će, ako ne odluči drugačije, usmenom odlukom, nakon što sasluša argumente strana, donijeti oslobađajuću presudu po bilo kojoj od tačaka optužnice ukoliko nema dokaza koji mogu biti osnova za osudu.

Pravilo 122
Presuda

- (A) Pretno vijeće, sudija tog vijeća ili sudija pojedinac presudu izriče javno, na sjednici o kojoj su strane i pravni zastupnici prethodno obaviješteni i kojoj imaju pravo da prisustvuju, osim u slučaju predviđenom odredbama pravila 126(B).
- (B) Ukoliko pretno vijeće optuženog proglasi krivim za neko krivično djelo i iz dokaza zaključi da je s tim djelom bilo povezano protivzakonito oduzimanje imovine od strane optuženog, ono će o tome donijeti poseban zaključak u svojoj presudi, koja će biti pripremljena u razumnom roku. Pretno vijeće može naložiti restituciju predviđenu pravilom 129.
- (C) Presuda se donosi većinom glasova sudija. Uz presudu se prilaže ili joj što je moguće prije slijedi pismeno obrazloženje kome se mogu pridodati izdvojena ili suprotna mišljenja.
- (D) Primjerak presude i mišljenja sudija uručiće se što je prije moguće optuženom, ukoliko je u pritvoru, i to na jeziku koji on razumije. Primjerci presude i

mišljenja na tom jeziku i na jeziku na kome su doneseni uručice se i braniocu optuženog što je prije moguće.

Pravilo 123
Status oslobođene osobe

- (A) Ukoliko se donese oslobađajuća presuda ili se usvoji prigovor na nadležnost, optuženi će odmah biti pušten na slobodu, osim u slučaju predviđenom stavom (B).
- (B) Ako prilikom izricanja presude tužilac na javnom pretresu obavijesti pretresno vijeće da namjerava podnijeti najavu žalbe u skladu s pravilom 133, pretresno vijeće može, na zahtjev tužioca i nakon što sasluša strane, po svom nahođenju izdati nalog za nastavljnje pritvora optuženog dok se ne presudi o žalbi.

Pravilo 124
Postupak za odmjeravanje kazne u slučaju potvrdnog izjašnjavanja o krivici

- (A) Ako pretresno vijeće optuženog proglasi krivim nakon potvrdnog izjašnjavanja o krivici, tužilac i odbrana mogu podnijeti sve relevantne informacije koje mogu pomoći pretresnom vijeću u odmjeravanju odgovarajuće kazne.
- (B) Presuda o kazni se izriče javno i u prisustvu osuđenog, uz primjenu odredaba pravila 126(B).

Pravilo 125
Kazne

- (A) Osoba proglašena krivom za jedno ili više krivičnih djela iz člana 1(1)-(3) Statuta može biti osuđena na kaznu zatvora, uključujući i doživotnu kaznu zatvora.
- (B) Prilikom odmjeravanja kazne pretresno vijeće uzima u obzir faktore spomenute u članu 22(3) Statuta, te faktore kao što su:

- (i) sve otežavajuće okolnosti;
 - (ii) sve olakšavajuće okolnosti, uključujući i značajnu saradnju osuđenog s tužiocem prije ili poslije izricanja presude;
 - (iii) opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije ili Ruande;
 - (iv) vrijeme koje je osuđena osoba već izdržala od kazne za isto djelo koju joj je eventualno izrekao sud neke države, u skladu s članom 7(3) Statuta.
- (C) Osuđenom će se u izdržavanje kazne uračunati eventualno vrijeme koje je proveo u pritvoru čekajući na predaju MKSJ-u, MKSR-u ili Mehanizmu, ili čekajući na suđenje ili žalbeni postupak.

Pravilo 126
Status osuđene osobe

- (A) Kazna počinje teći od dana kad je izrečena. Međutim, čim se preda najava žalbe, izvršenje presude se od tog trenutka odgađa dok se ne donese odluka po žalbi, a osuđeni u međuvremenu ostaje u pritvoru u skladu s pravilom 67.
- (B) Ako je na osnovu ranije odluke pretresnog vijeća osuđeni pušten na slobodu, ili se iz bilo kog drugog razloga nalazi na slobodi i nije prisutan prilikom izricanja presude, pretresno vijeće će izdati nalog za njegovo hapšenje. Prilikom hapšenja osuđeni će biti obaviješten o presudi i kazni i uslijediće postupak predviđen pravilom 127.

Pravilo 127
Mjesto izdržavanja zatvorske kazne

- (A) Kazna zatvora se izdržava u državi koju predsjednik Mehanizma odredi sa spiska država s kojima su Ujedinjene nacije sklopile sporazum u te svrhe ili država koje su izrazile spremnost da prihvate osuđene osobe u okviru nekih drugih aranžmana.

- (B) Prebacivanje osuđenog u tu državu provodi se što je moguće prije nakon isteka roka za žalbu.
- (C) Dok se ne dovrši organizovanje prebacivanja u državu u kojoj će izdržavati kaznu, osuđeni ostaje u pritvoru Mehanizma.

Pravilo 128

Nadzor nad izvršavanjem zatvorske kazne

Izvršavanje svih kazni zatvora nadzire Mehanizam tokom svog mandata. Savjet bezbjednosti može odrediti tijelo koje će mu u tome pomagati i koje će nastaviti da nadzire izvršavanje kazni nakon što Mehanizam pravovaljano okonča svoj rad.

Pravilo 129

Restitucija imovine

- (A) Nakon izricanja osuđujuće presude koja sadrži poseban nalaz predviđen stavom 122(B), pretresno vijeće na zahtjev tužioca, ili može *proprio motu*, održava poseban pretres kako bi donijelo odluku o pitanju restitucije imovine ili imovinske koristi od nje, a u međuvremenu može naložiti provođenje privremenih mjera za očuvanje i zaštitu te imovine ili imovinske koristi koje smatra odgovarajućim.
- (B) Ova odluka može obuhvatiti takvu imovinu ili imovinsku korist i kad je ona u rukama trećih osoba koje inače nisu povezane sa krivičnim djelom za koje je osuđeni proglašen krivim.
- (C) Takve treće osobe biće pozvane pred pretresno vijeće i imaće priliku da dokažu da imaju pravo na imovinu ili imovinsku korist.
- (D) U slučaju da je pretresnom vijeću moguće da utvrdi pravog vlasnika na osnovu kriterijuma najveće vjerovatnoće, ono će naložiti restituciju bilo imovine bilo imovinske koristi, ili će izdati neki drugi nalog koji smatra primjerenim.

- (E) U slučaju da pretresnom vijeću nije moguće da utvrdi vlasništvo, ono će obavijestiti nadležne nacionalne vlasti i zatražiti od njih da to utvrde.
- (F) Nakon što primi obavještenje od nacionalnih vlasti da je došlo do utvrđivanja vlasništva, pretresno vijeće će naložiti restituciju bilo imovine bilo imovinske koristi.
- (G) Sekretar prosljeđuje nadležnim nacionalnim vlastima sve sudske pozive, naloge i zahtjeve koje pretresno vijeće izda u skladu sa stavovima (C), (D), (E) i (F).

Pravilo 130
Naknada štete žrtvama

- (A) Presudu kojom se optuženi proglašava krivim za krivično djelo kojim je nanesena šteta žrtvi sekretar prosljeđuje nadležnim vlastima država kojih se to tiče.
- (B) Žrtva ili osobe koje putem žrtve potražuju nadoknadu mogu u skladu s relevantnim nacionalnim zakonima pred nacionalnim sudom ili drugim nadležnim tijelom pokrenuti postupak za dobijanje nadoknade.
- (C) U svrhu potraživanja iz stava (B), presuda Mehanizma je konačna i obavezujuća u pogledu krivične odgovornosti osuđenog za tu štetu.

**Pravilo 131
Opšta odredba**

Pravila o postupku i dokazima kojima se reguliše postupak pred pretresnim vijećima i sudijom pojedincem primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na postupak pred Žalbenim vijećem.

**Pravilo 132
Interlokutorna žalba**

- (A) Uz primjenu odredaba iz stava (C) i pravila 68(F), ako strana želi uložiti žalbu na neku odluku i ima pravo na to bez traženja dozvole, ta žalba se podnosi u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. Suprotna strana podnosi odgovor u roku od deset dana od podnošenja žalbe. Žalilac može podnijeti repliku u roku od četiri dana od podnošenja odgovora.
- (B) Ako je odobrenje dato u skladu s pravilom 79(C) ili 80(B), dotična strana će svoju žalbu podnijeti Žalbenom vijeću u roku od sedam dana od dana zavođenja odluke kojom je dato odobrenje. Suprotna strana podnosi odgovor u roku od deset dana od podnošenja žalbe. Žalilac može podnijeti repliku u roku od četiri dana od podnošenja odgovora.
- (C) Ukoliko
- (i) optuženi nije bio prisutan ili zastupan kad je odluka izrečena, rokovi za podnošenje žalbe ili najave žalbe propisani ovim pravilom počinju teći od dana kad optuženi bude obaviješten o toj odluci;
 - (ii) su pretresno vijeće ili sudija pojedinac najavili da će uslijediti pismena odluka, rokovi za podnošenje žalbe ili najave žalbe propisani ovim pravilom počinju teći od dana zavođenja pismene odluke.

Pravilo 133
Najava žalbe

Strana koja želi da uloži žalbu na presudu mora u roku od trideset dana od dana zavođenja pismene presude podnijeti najavu žalbe u kojoj će navesti žalbene osnove. Žalilac takođe treba navesti koji nalog, odluku ili rješenje osporava, tačan datum zavođenja i/ili stranicu transkripta, te u čemu se sastoje greške za koje tvrdi da su učinjene i svoj žalbeni prijedlog. Žalbeno vijeće može, ako mu se podneskom pokaže valjan razlog, odobriti izmjenu žalbenih osnova.

Pravilo 134
Zahtjev države za preispitivanje

- (A) Država na koju direktno utiče interlokutorna odluka pretresnog vijeća može u roku od petnaest dana od dana donošenja odluke podnijeti zahtjev za njeno preispitivanje od strane Žalbenog vijeća.
- (B) Žalbeno vijeće mora saslušati stranu na čiji je zahtjev pretresno vijeće izdalo pobijanu odluku. Druga strana može biti saslušana ako Žalbeno vijeće smatra da je to u interesu pravde.
- (C) Žalbeno vijeće može u bilo kom trenutku suspendovati izvršenje pobijane odluke.

Pravilo 135
Predžalbeni sudija

- (A) Predsjedavajući sudija Žalbenog vijeća može odrediti jednog od sudija tog vijeća za sudiju zaduženog za postupak prije pretresa (dalje u tekstu: predžalbeni sudija).
- (B) Predžalbeni sudija se stara da se postupak ne odugovlači nepotrebno i preduzima sve mjere vezane za proceduralna pitanja, potrebne da bi se predmet pripremio za pravično i ekspeditivno suđenje, uključujući donošenje odluka, naloga i uputstava.

Pravilo 136
Žalbeni spis

Žalbeni spis sastoji se od spisa prvostepenog postupka ovjerenog od strane sekretara.

Pravilo 137
Kopije spisa

Sekretar će pripremiti dovoljan broj elektronskih kopija žalbenog spisa za potrebe sudija Žalbenog vijeća i strana.

Pravilo 138
Žalbeni podnesak

- (A) Žalbeni podnesak u kom se iznose svi argumenti i pravni izvori podnosi se u roku od sedamdeset pet dana od dana podnošenja najave žalbe iz pravila 133. Ako se žalbeni podnesak odnosi samo na odmjeravanje kazne, onda se on podnosi u roku od trideset dana od dana podnošenja najave žalbe iz pravila 133.
- (B) Ako tužilac podnosi žalbu, on u žalbeni podnesak mora uvrstiti deklaraciju da je objelodanjivanje materijala koji mu je stajao na raspolaganju u vrijeme podnošenja dotičnog podneska dovršeno.

Pravilo 139
Podnesak respondentata

- (A) Podnesak respondentata s argumentima i pravnim izvorima podnosi se u roku od četrdeset dana od dana podnošenja žalbenog podneska. Ako se podnesak respondentata odnosi samo na odmjeravanje kazne, onda se on podnosi u roku od trideset dana od dana podnošenja žalbenog podneska.

- (B) Ako je tužilac respondent, on u podnesak respondenta mora uvrstiti deklaraciju da je objelodanjivanje materijala koji mu je stajao na raspolaganju u vrijeme podnošenja dotičnog podneska dovršeno.

Pravilo 140
Replika na podnesak respondenta

Žalilac može da podnese repliku u roku od petnaest dana od dana podnošenja podneska respondenta. Ako se replika odnosi samo na odmjeravanje kazne, onda se ona podnosi u roku od deset dana od dana podnošenja podneska respondenta.

Pravilo 141
Datum pretresa

Poslije isteka rokova za dostavu podnesaka predviđenih pravilima 138, 139 i 140, Žalbeno vijeće zakazuje datum pretresa, o čemu sekretar obavještava strane.

Pravilo 142
Dodatni dokazi

- (A) Bilo koja strana može podneskom zatražiti da pred Žalbenim vijećem izvede dodatne dokaze. U tom podnesku se mora jasno i precizno navesti na koji konkretni činjenični zaključak pretresnog vijeća se odnose dodatni dokazi, a on se mora uručiti drugoj strani i dostaviti sekretaru najkasnije trideset dana od datuma za podnošenje replike, osim ako se pokaže valjan razlog ili, po okončanju žalbenog postupka, uvjerljivi razlozi za produženje tog roka. Suprotna strana podnosi odgovor u roku od deset dana od podnošenja žalbe. Strana koja je podnijela zahtjev može podnijeti repliku u roku od četiri dana od podnošenja odgovora.
- (B) Svaka strana na koju se zahtjev odnosi može izvoditi protivdokaze. Strane imaju pravo da dostave dodatne podneske o učinku dodatnih dokaza u roku od petnaest dana od isteka roka za podnošenje protivdokaznih materijala ako nikakvi protivdokazi nisu podneseni ili u roku od petnaest dana od donošenja odluke o prihvatljivosti protivdokaznih materijala ako jesu podneseni.

- (C) Ako Žalbeno vijeće konstatuje da dodatni dokazi nisu bili dostupni u vrijeme suđenja, a da su relevantni i vjerodostojni, donijeće sud o tome da li su oni mogli biti odlučujući faktor za donošenje odluke u prvostepenom postupku. Ako su ti dodatni dokazi mogli biti odlučujući, Žalbeno vijeće će ih razmotriti, kao i eventualne protivdokazne materijale, zajedno sa dokazima koji su već u spisu, i donijeti konačnu presudu u skladu sa pravilom 144. Ako Žalbeno vijeće konstatuje da su dodatni dokazi bili dostupni u vrijeme suđenja, ono ipak može odobriti njihovo prihvatanje pod uslovom da strana koja je podnijela zahtjev dokaže da bi njihovo izuzimanje predstavljalo neostvarenje pravde.
- (D) Žalbeno vijeće može donijeti odluku o zahtjevu prije ili tokom žalbenog pretresa. Odluku može donijeti posle usmene rasprave ili bez nje.
- (E) Ako u žalbenom postupku učestvuje više žalilaca, dodatni dokazi uvršteni na zahtjev jednog od njih, ako su relevantni, uzeće se u obzir i u razmatranju predmeta drugih žalilaca.

Pravilo 143

Ubrzani žalbeni postupak

- (A) Žalba koja nije žalba na presudu može se razmotriti ubrzano na osnovu postojećeg spisa pretresnog vijeća. Takve žalbe mogu se riješiti u potpunosti na osnovu pismenih podnesaka.
- (B) Na ovakve žalbene postupke ne primjenjuju se pravila od 136 do 141.
- (C) Nakon savjetovanja sa članovima Žalbenog vijeća, predsjedavajući sudija može odlučiti da se ne primjenjuje pravilo 144(D).

Pravilo 144

Presuda po žalbi

- (A) Žalbeno vijeće izriče presudu na osnovu žalbenog spisa i dodatnih dokaza koji su pred njim izvedeni.

- (B) Presuda se donosi većinom glasova sudija. Uz presudu se prilaže ili joj što je moguće prije slijedi pismeno obrazloženje kome se mogu pridodati izdvojena ili suprotna mišljenja.
- (C) Žalbeno vijeće može pod odgovarajućim okolnostima naložiti da se optuženom ponovno sudi pretpretresnim vijećem koje odredi predsjednik.
- (D) Žalbeno vijeće ili sudija tog vijeća presudu izriče javno, na sjednici o kojoj su strane i zastupnici prethodno obaviješteni i kojoj imaju pravo da prisustvuju.

Pravilo 145

Status optuženog poslije žalbenog postupka

- (A) Kazna koju izrekne Žalbeno vijeće izvršava se odmah.
- (B) U slučaju da žalilac nije prisutan kad treba da se izrekne presuda, bilo da je bio oslobođen po svim tačkama optužnice ili kao rezultat naloga izdatog u skladu s pravilom 68, ili iz bilo kojeg drugog razloga, Žalbeno vijeće može izreći svoju presudu i u njegovom odsustvu i može naložiti njegovo hapšenje ili predaju Mehanizmu.

Pravilo 146
Zahtjev za preispitivanje

- (A) U slučaju da se otkrije nova činjenica koja nije bila poznata strani koja podnosi zahtjev u vrijeme pretresnog ili žalbenog postupka na MKSJ-u, MKSR-u ili Mehanizmu, i koja ni uz dužnu revnost nije mogla biti otkrivena, a mogla su biti odlučujući faktor za donošenje odluke, osuđena osoba ili, u roku od godinu dana poslije izricanja pravomoćne presude, tužilac, mogu predsjedniku podnijeti zahtjev za preispitivanje presude.
- (B) Za rješavanje po zahtjevu predsjednik će odrediti vijeće sastavljeno od istog broja članova kao i vijeće u prvobitnom postupku. U mjeri u kojoj je to moguće, biće imenovane sudije iz prvobitnog sastava vijeća.
- (C) Eventualni odgovor na zahtjev za preispitivanje podnosi se u roku od četrdeset dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (D) Eventualna replika se podnosi u roku od petnaest dana od dana podnošenja odgovora.

Pravilo 147
Preliminarni pregled

Ako se većina sudija vijeća konstituisanog po pravilu 146 slaže da je nova činjenica, da je bila dokazana, mogla biti odlučujući faktor prilikom donošenja odluke, vijeće će preispitati presudu i, nakon što sasluša strane, izreći novu presudu.

Pravilo 148
Žalbe

Na presudu pretresnog vijeća ili sudije pojedinca po preispitivanju može se uložiti žalba u skladu s odredbama Sedmog dijela.

DEVETI DIO – Pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu

Pravilo 149
Obavještenje država

Ako prema zakonima države u kojoj osuđeni izdržava kaznu zatvora on ima pravo na pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu, ta će država u skladu sa članom 26 Statuta o tom pravu obavijestiti Mehanizam.

Pravilo 150
Odluka predsjednika
(izmijenjeno i dopunjeno 9. aprila 2018.)

Na osnovu tog obavještenja, ili nakon što mu se direktno obrati osuđena osoba, predsjednik, poslije savjetovanja sa sudijama vijeća koje je izreklo kaznu i koje su još uvijek sudije Mehanizma, odlučuje da li je primjereno osuđenog pomilovati, ublažiti mu kaznu ili prijevremeno ga pustiti na slobodu. Ako nijedan od sudija koji su izrekli kaznu nije sudija Mehanizma, predsjednik se savjetuje s najmanje dvoje drugih sudija.

Pravilo 151
Opšti standardi za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu

Prilikom utvrđivanja da li je primjereno osuđenog pomilovati, ublažiti mu kaznu ili ga prijevremeno pustiti na slobodu, predsjednik, između ostalog, uzima u obzir težinu krivičnog djela ili krivičnih djela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, uolikoj mjeri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao, kao i eventualnu značajnu saradnju zatvorenika s tužiocem.

**Pravilo 152
Opšte odredbe**

- (A) Ovdje propisani rokovi počinju teći od dana podnošenja relevantnog dokumenta, ne računajući dan podnošenja.
- (B) Ako rok propisan Pravilnikom ili određen od strane vijeća ili sudije ističe na dan kad Sekretarijat Mehanizma ne zaprima dokumente, taj rok se produžuje do prvog sljedećeg dana kad Sekretarijat zaprima dokumente.

**Pravilo 153
Rok za podnošenje odgovora na podneske**

- (A) Kad je riječ o pretresnim postupcima, osim ako vijeće ili sudija pojedinac generalno ili u konkretnom slučaju ne naloži drugačije, eventualni odgovor na podnesak jedne od strana podnosi se u roku od četrnaest dana od dana zavođenja podneska. Eventualna replika na odgovor podnosi se u roku od sedam dana od dana zavođenja odgovora, uz odobrenje odgovarajućeg vijeća ili sudije pojedinca.
- (B) Kad je riječ o žalbenim postupcima vezanim za presudu, osim ako Žalbeno vijeće generalno ili u konkretnom slučaju ne naloži drugačije, eventualni odgovor na podnesak jedne od strana podnosi se u roku od deset dana od dana zavođenja podneska. Eventualna replika na odgovor podnosi se u roku od četiri dana od dana zavođenja odgovora.

**Pravilo 154
Promjena rokova**

- (A) Osim u slučajevima propisanim stavom (B), vijeće može, nakon što mu se podneskom iznesu valjani razlozi:

- (i) produžiti ili skratiti svaki rok koji je propisan ovim Pravilnikom ili koji proizlazi iz ovog Pravilnika; ili
- (ii) priznati kao valjanu svaku radnju preduzetu poslije isteka tako propisanog roka pod onim eventualnim uslovima koji se smatraju pravednim i bez obzira na to da li je taj rok već istekao.

U svakom slučaju produženja propisanog roka, ukupni period ne smije trajati duže od maksimalnog razumnog vremena propisanog za takvu vrstu proceduralnih radnji.

- (B) Ovo pravilo ne primjenjuje se na rokove propisane pravilom 38.

Pravilo 155

Ukidanje statusa povjerljivosti nejavnog spisa postupka i dokaza

(izmijenjeno 26. septembra 2016.)

- (A) Poslije okončanja predmeta, sekretar obavještava predsjednika i Savjet bezbjednosti da je predmet spreman za postupak ukidanja statusa povjerljivosti.
- (B) Nakon što primi obavještenje u skladu sa stavom (A), predsjednik može imenovati sudiju pojedinca koji će pregledati spis postupka i dokaze kako bi razmotrio treba li naložiti objelodanjivanje cjelokupnog spisa i svih dokaza, ili nekog njihovog dijela. Pri utvrđivanju redoslijeda dodjele okončanih predmeta, predsjednik uzima u obzir sve relevantne okolnosti, uključujući konkretne potrebe pravosudnih organa u bivšoj Jugoslaviji i Ruandi.
- (C) Sudija pojedinac nalaže objelodanjivanje cjelokupnog spisa postupka i dokaza, ili nekog njihovog dijela, onda kada više ne postoje razlozi za neobjelodanjivanje. Odluka donesena u skladu s ovim stavom stupa na snagu četiri mjeseca od datuma zavođenja.
- (D) Sudija pojedinac će izdati nalog prema stavu (C) samo ako se uvjerio da su preduzete sve razumne mjere da se, ukoliko je to potrebno, preko sekretara, stupi u kontakt sa:
- (i) žrtvama, svjedocima ili osobama koje su s njima u rodbinskim ili nekim drugim odnosima; i
 - (ii) državama ili organizacijama na osnovu čijeg zahtjeva je izdan nalog prema pravilu 56 ili 76, ili njima ekvivalentnim pravilima MKSJ-a ili MKSR-a,
- kako bi se pribavile informacije relevantne za postupak ukidanja statusa povjerljivosti.
- (E) Prilikom primjene ovog pravila, sudija pojedinac:
- (i) poklanja dužnu pažnju zaštiti žrtava i svjedoka;

- (ii) neće mijenjati nijedan nalog koji je u okončanim predmetima izdan prema pravilu 56 ili 76, ili njima ekvivalentnim pravilima MKSJ-a ili MKSR-a, bez izričite saglasnosti relevantnog davaoca informacija, i neće izdavati druge naloge za objelodanjivanje materijala koji je dostavljen uz pretpostavku da podliježe odredbama pravila 76, ili njemu ekvivalentnom pravilu MKSJ-a ili MKSR-a; i
 - (iii) gdje je to neophodno i primjereno, od strana u okončanim predmetima ili trećih strana može zatražiti bilo kakve podneske.
- (F) U svrhu ovog pravila, “treća strana” može uključivati državu ili organizaciju na osnovu čijeg zahtjeva je izdan nalog prema pravilu 56 ili 76, ili njima ekvivalentnim pravilima MKSJ-a ili MKSR-a, kao i žrtve, svjedoke ili osobe koje su s njima u rodbinskim ili nekim drugim odnosima.
 - (G) Strana u postupku ili treća strana na koju se direktno odnosi neka odluka donesena prema stavu (C) ovog pravila može u roku od četiri mjeseca od datuma zavođenja odluke podnijeti Žalbenom vijeću zahtjev za preispitivanje te odluke. Žalbeno vijeće može primijeniti odredbe pravila 134, *mutatis mutandis*, na zahtjeve za preispitivanje prema ovom pravilu.
 - (H) Sekretar je odgovoran za izvršenje svih naloga za ukidanje statusa povjerljivosti spisa. Sekretar je također odgovoran da svi spisi čiji je status povjerljivosti ukinut budu uredno označeni tako da pokažu promjenu stepena bezbjednosti, datum ukidanja statusa povjerljivosti, kao i to po čijem je ovlaštenju ukinut status povjerljivosti spisa.